

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**  
**МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**  
**імені В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО**  
Кафедра української мови і літератури

**ЗАТВЕРДЖУЮ**

Проректор із науково-педагогічної  
роботи \_\_\_\_\_ Н. І. Василькова  
5 вересня 2018 р.

**ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

**СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРНА МОВА**

Ступінь бакалавра

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

спеціальність 014 «Середня освіта»

014.01 Середня освіта (Українська мова і література)

освітня програма Мова і література (англійська);

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

спеціальність 035 «Філологія» 035.01 українська мова та література

освітня програма Українська мова та література

Програму розроблено та внесено: Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського

**РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:**

Баденкова Вікторія Миколаївна, доцент кафедри української мови і літератури, кандидат філологічних наук, доцент;

Зинякова Анжеліка Анатоліївна, доцент кафедри української мови і літератури, кандидат філологічних наук, доцент;

Корнієнко Ірина Анатоліївна, доцент кафедри української мови і літератури, кандидат філологічних наук, доцент.

Програму схвалено на засіданні кафедри української мови і літератури

Протокол № 1 від «29» серпня 2018 року

Завідувач кафедри української мови і літератури \_\_\_\_\_ (Філатова О. С.)

Програму погоджено навчально-методичною комісією філологічного факультету

Протокол № 1 від «30» серпня 2018 року

Голова навчально-методичної комісії \_\_\_\_\_ (Мхитарян О. Д.)

Програму погоджено навчально-методичною комісією університету

Протокол № 12 від «5» вересня 2018 року

Голова навчально-методичної комісії університету \_\_\_\_\_ (Василькова Н.І.)

## ВСТУП

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Сучасна українська літературна мова» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки ступеня бакалавра спеціальностей 014 «Середня освіта» 014.01 Середня освіта (Українська мова і література) та 035 «Філологія» 035.01 українська мова та література

**Предметом** вивчення нормативної навчальної дисципліни є сучасна українська літературна мова в усіх її стилях (науковому, офіційно-діловому, публіцистичному, художньому) та формах вияву (усній і писемній) тощо), її фонетична, фонологічна та морфонологічна системи, словниковий склад і граматична будова. Предметом цього курсу є також українське письмо – графіка, алфавіт, орфографія і пунктуація.

**Міждисциплінарні зв'язки:** вступ до мовознавства, старослов'янська мова, історична граматики української мови, українська діалектологія, українська ономастика, стилістика української мови, практикум з української мови, м укртодика навчання української мови.

### 1. Мета та завдання навчальної дисципліни

**1.1. Метою** викладання дисципліни є формування в студентів мовно-лінгвістичних компетенцій – комплексу лінгвістичних знань про мову як суспільне явище і систему, що охоплює фонетику, лексику, морфологію, синтаксис, стилістику тексту і культуру мовлення та постійно розвивається, вироблення вмінь оперувати лінгвістичними знаннями у професійній та науково-дослідницькій діяльності. Також передбачене ознайомлення з українськими говорами та їхніми особливостями, на основі яких сформована сучасна українська літературна мова, виявлення значення діалектної мови як об'єкта дослідження, формування вмінь й навичок їх практичного застосування.

**1.2. Основними завданнями** вивчення дисципліни “Сучасна українська літературна мова” є:

- засвоїти знання, що складають зміст сучасної української літературної мови як науки, усвідомити й запам'ятати систему лінгвістичних понять, оволодіти мовознавчою термінологією;
- усвідомити поняття про нормативність української літературної мови, сприяти ґрунтовному оволодінню орфоепічними, орфографічними, лексичними, граматичними й стилістичними нормами сучасної української літературної мови;
- підвищити рівень культури усного й писемного мовлення студентів;
- виробити критичне ставлення до свого мовлення й суспільної мовної практики;
- збагатити лексичний запас новими термінами з фахової підготовки;
- ознайомити студентів з основними діалектними одиницями (наріччя, говір, говірка) та окреслити межі поширення й мовні особливості різних рівнів трьох наріч української діалектології – північного, південно-західного та південно-східного та кожного українського говору;
- навчити самостійно працювати з науковою, навчальною, довідковою літературою.

**1.3.** Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває такими компетентностями:

### I. Загальнопредметні:

- володіння методами і прийомами писемної та усної комунікації рідною мовою в її літературній та діалектній формі;
- дослідницькі навички й уміння;
- володіння термінологічним апаратом навчальної дисципліни;
- уміння користуватись науковою, навчальною, довідковою й лексикографічними джерелами.

### II. Фахові:

- розуміння структури лінгвістичної науки;
- знання фонетичних, лексичних, граматичних, семантичних, стилістичних особливостей та тенденцій розвитку мови;
- володіння графічними, орфоепічними, орфографічними, лексичними, граматичними нормами сучасної української літературної мови;
- здатність продемонструвати знання основ дисципліни, зв'язків української мови та її типологічних співвідношень з іншими мовами, її історії, сучасного стану і тенденцій розвитку;

- уміння аналізувати мову в її сучасному стані, використовуючи систему основних понять і термінів сучасної української літературної мови;
- володіння основними методами лінгвістичного аналізу;
- знання принципів українського правопису;
- розуміння основних теорій сучасної української мови як теоретичної бази дослідницької діяльності;
- уміння обґрунтовувати проголошення української мови як державної як необхідну засаду розширення її комунікативних і державотворчих функцій.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться **1050 годин / 35 кредитів ECTS.**

## **2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни**

### **1 курс**

#### **Кредит 1. Вступ. Лексикологія як розділ мовознавства**

**Тема 1. Вступ.** Сучасна українська літературна мова як предмет наукового вивчення та навчальна дисципліна. Основний зміст, обсяг і завдання курсу. З історії становлення і розвитку української мови.

Українська мова – національна мова українського народу, форма її функціонування. Поняття про діалектну базу сучасної української літературної мови. Роль І. П. Котляревського в історії української літературної мови і значення Т. Г. Шевченка для її розвитку. Поняття державної мови. Державний статус української мови. Законодавче забезпечення державного статусу української мови: Конституція України про державну мову та мови національних меншин. Соціолінгвістична ситуація в сучасній Україні: сфери використання державної мови і мов національних меншин.

Поняття про літературну мову. Функції української літературної мови.

Українська літературна мова як унормована, відшліфована форма загальнонародної мови: а) роль південно-східного наріччя у формуванні сучасної української мови; б) поняття про норми літературної мови; в) зміни поняття “літературна мова” на різних етапах життя мов; г) сучасна українська літературна мова як єдина і загальна цілісна система, що поєднує в собі часткові підсистеми.

Писемна і усна форми сучасної української літературної мови. Функціональні стилі української літературної мови. Поняття про колоритно-стильові різновиди мовлення. Місце української мови серед інших слов'янських мов.

**Тема 2. Лексикологія.** Предмет і завдання лексикології української літературної мови. Слово в лексико-семантичній системі мови: ознаки, лексичне значення, знакова природа. Моносемія і полісемія. Семантичні зв'язки у словниковому складі. Поняття лексеми. Типи лексичних значень слів. Основні типи переносних значень слів: метафора, метонімія, синекдоха.

**Кредит 2. Парадигматичні відношення між словами. Генетична характеристика лексики української мови**

**Тема 1.** Полісемія як лексико-семантичне явище. Омонімія як лексико-семантичне явище. Омоніми, їх типи. Поняття про міжмовні омоніми. Розмежування омонімії та полісемії. Пароніми. Стилїстичне використання омонімів і паронімів. Синоніми. Типи синонімів. Поняття про синонімічний ряд. Функції синонімів. Джерела синонімії. Евфемізми як різновид синонімів. Стилїстична роль синонімів. Антонімія як лексико-семантичне явище, їх типи та стилїстичне використання. Лексикографічні праці.

**Тема 2.** Склад лексики української літературної мови з погляду походження. Основні історичні шари слів у лексичному складі сучасної української мови (індоєвропейський, праслов'янський, спільнослов'янський, власне український). Співвідношення спільнослов'янської і власне української лексики. Старослов'янізми ускладі української лексики. Лексичні запозичення зі слов'янських мов. Іншомовні елементи в українській лексиці. Запозичення з неслов'янських мов: грецької, латинської та інших мов; їх адаптація у лексичній системі української мови. Джерела і способи їх засвоєння. Лексичні кальки. Інтернаціоналізми, їх місце в лексичному складі сучасної української мови. Українські лексеми в інших мовах світу.

### **Кредит 3. Стилiстична диференцiацiя лексики Активна i пасивна лексика української мови**

**Тема 1.** Лексики української мови за сферами вживання. Загальноживана i спеціальна. Дiалектна лексика. Термiнологiчна i професiйна лексика. Жаргонна i арготична лексика.

Склад української лексики зi стилiстичного погляду. Мiжстильова (нейтральна лексика). Стилiстично забарвлена лексика. Лексика усного мовлення (розмовна), її види. Лексика писемного мовлення (книжна), її види. Лексика офiцiйно-дiлового, публiцистичного, наукового стилiв.

**Тема 2.** Активний i пасивний склад української лексики. Застарiлi слова в лексичнiй системi української мови. Архаїзми та iсторизмами, її характеристика та стилiстичне використання. Нова лексика (неологiзми), її характеристика та стилiстичне використання.

### **Кредит 4. Фразеологiя. Лексикографiя**

**Тема 1.** Фразеологiя як тип мовної одиницi. Українська фразеологiя, її предмет i завдання. Основнi типологiчнi ознаки фразеологiзмiв. Класифiкацiя фразеологiзмiв. Семантико-граматична характеристика фразеологiзмiв. Лексико-граматичнi змiни фразеологiчних одиниць. Джерела формування фразеологiзмiв, їх стилiстичне використання. Зв'язок фразеологiзмiв з частинами мови. Багатозначнiсть фразем; явища синонiмiї та антонiмiї у фразеологiї. Шляхи засвоєння фразеологiзмiв. Експресивно-стилiстичнi властивостi фразеологiзмiв. Прислiв'я та приказки. Крилатi слова. Фразеологiчний аналіз тексту. Фразеологiчнi словники української мови.

**Тема 2.** Українська лексикографiя. Предмет i завдання лексикографiї. Типи словникiв. Словники енциклопедичнi та лiнгвiстичнi. Відомостi з iсторiї української лексикографiї. Характеристика найважливиших українських лексикографiчних праць. Сучасний стан лексикографiї в Україні. Значення словникiв у практичнiй роботi вчителя-фiлолога.

### **Кредит 5. Практикум з української мови**

**Тема 1.** Вступ. Принципи українського правопису.

**Тема 2.** Спiввiдношення мiж буквами та звуками. Правила переносу. Уживання лiтери *г*. Правопис ненаголошених голосних /о/, /е/, /у/.

**Тема 3-4.** Орфографiя Уживання апострофа та знака м'якшення.

### **Кредит 6. Чергування голосних i приголосних**

**Тема 1.** Чергування голосних. Чергування у – в, і – й, з – із – зі (зо) як засiб милозвучностi мови. Лiтери *и, i* в коренях пiсля шиплячих і *г, к, х*.

**Тема 2.** Чергування приголосних. Змiни приголосних пiд час слово- i формотворення. Спрощення приголосних. Подвоєння букв на позначення подовження та збiгу приголосних.

**Тема 3.** Правопис префiксiв i суфiксiв. Правопис складних iменникiв i прикметникiв. Правопис прислiвникiв i прислiвникових сполучень, прийменникiв, сполучникiв i часток, зокрема частки *не*.

### **Кредит 7. Окремi питання правопису**

**Тема 1.** Уживання великої лiтери. Вiдмiнювання iменникiв. Ступенювання прикметникiв i прислiвникiв. Правопис дiєслiв, дiєприкметникiв, дiєприслiвникiв.

**Тема 2.** Правопис слiв iншомовного походження.

**Тема 3.** Передача слов'янських прiзвищ українською мовою.

### **Кредит 8. Пунктуацiя**

**Тема 1.** Пунктуацiя. Тире мiж пiдметом i присудком. Тире в простому реченнi. Роздiловi знаки в реченнях з однорiдними членами. Однорiднi та неоднорiднi означення. Узагальнювальнi слова при однорiдних членах речення.

**Тема 2-3.** Роздiловi знаки в реченнях iз вiдокремленими членами (узгодженими та неузгодженими означеннями, прикладками, обставинами, означеннями). Вiдокремленi уточнювальнi члени речення. Роздiловi знаки при словах, словосполученнях, конструкцiях, граматично не пов'язаних iз членами речення (вставнi слова, вставленi конструкцiї, звертання, вигуки).

**Тема 4.** Видiлення порiвняльних зворотiвками, роздiловi знаки в складносурядних i складнопiдрядних реченнях.

**Тема 5.** Розділові знаки при збігові сполучників. Розділові знаки в безсполучникових реченнях та складних синтаксичних конструкціях.

**Тема 6.** Корекція набутих знань, умінь і навичок.

### **Кредит 9. Фонетика та фонологія**

**Тема 1.** Фонетика і фонологія. Акустичний і лінгвістичний аспекти вивчення звукового складу української мови. Предмет і завдання фонетики, що вивчає артикуляційні та акустичні характеристики звуків, особливості їх сполучуваності у потоці мовлення. Взаємовідношення фонетики й фонології. Основні фонетичні одиниці мовлення: звук, склад, фонетичне слово, мовленнєвий такт, фраза. Предметі завдання фонології, що вивчає звуки мови з погляду їх функцій. Поняття фонем. Основний її вияв та варіанти. Функції фонем як мовної одиниці. Диференційні ознаки фонем. Поняття “інваріант” (головний вияв) і “варіант” фонем.

### **Кредит 10. Система фонем сучасної української літературної мови**

**Тема 1.** Система фонем сучасної української літературної мови. Голосні фонем. Подовження приголосних в українській мові.

### **Кредит 11. Фонематична та фонетична транскрипції**

Фонетичний і фонологічний аналіз голосних. Фонетичний і фонологічний аналіз приголосних.

### **Кредит 12. Зміни звуків і фонем у мовленнєвому потоці**

**Тема 1.** Морфонологія як учення про регулярні фонологічні чергування ускладні морфем. Альтернативі всистемі вокалізму та консонантизму. Фонетичні процеси, зумовлені сполучуваністю звукових одиниць у мовленнєвому потоці. Зміни приголосних у мовленнєвому потоці. Асиміляція приголосних, її різновиди. Дисиміляція приголосних. Різновиди дисиміляції. Спрощення в групах приголосних. Подовження приголосних як фонетичний процес. Явище подвоєння. Видозміни фонем у мовному потоці (за термінологією Н.І. Тоцької, модифікації фонем). Видозміни голосних фонем: акомодация, редукція, гармонійна асиміляція.

**Тема 2.** Чергування голосних і приголосних фонем. Найдавніші чергування голосних. Фонетичні (живі) та історичні чергування. Чергування голосних. Чергування приголосних. Чергування в групах приголосних. Історичне коментування чергувань.

### **Кредит 13. Орфоепія**

**Тема 1.** Орфоепія. Орфоепічні норми української літературної мови. Орфоепія і культура усного мовлення. Основні норми української літературної вимови: вимова голосних, приголосних та звукосполучень приголосних; деякі особливості вимови слів іншомовного походження. Аналіз сучасних орфоепічних норм української мови. Вимова голосних у наголошеній і ненаголошеній позиціях. Вимова приголосних у різних позиціях і вимова сполучень кількох приголосних. Вимова слів іншомовного походження. Евфонічні чергування голосних і приголосних.

**Тема 2.** Наголос в українській мові. Норми українського наголосу.

**Тема 3.** Склад, його фонетична будова. Складоподіл. Основні закономірності складоподілу в українській мові. Типи складів. Інтонація. Паузи.

### **Кредит 14. Графіка. Орфографія**

**Тема 1.** Графіка як розділ науки про мову. Поняття графеми. Український алфавіт та інші знаки, що використовуються в українському письмі. Співвідношення між буквами українського алфавіту і фонемами. Букви для позначення голосних і приголосних фонем. З історії письма.

**Тема 2.** Предмет і завдання орфографії. Теоретичні і практичні засади функціонування сучасних орфографічних норм. Історія становлення орфографічних норм української мови. Принципи української орфографії: фонетичний, фонематичний, морфологічний, історичний (традиційний) та семантично-диференційний (смысловий чи диференціююче написання). Поняття орфограми. Різновиди орфограм. Вживання великої букви. Правопис прізвищ і власних назв. Правопис слів іншомовного походження. Правила переносу слів із рядка в рядок, технічні правила переносу.

## 2 курс

### Кредит 1. Граматика. Морфологія

**Тема 1.** Граматика сучасної української мови. Основні поняття граматики.

Граматика української мови як учення про її морфологічну та синтаксичну будову. Морфологія та синтаксис як розділи граматики. Основні граматичні поняття: граматичне значення, граматична форма, граматична категорія, граматичне значення слова у його відношенні до лексичного. Способи вираження граматичного значення слова граматичною формою слова. Синтетичні й аналітичні форми слів. Граматичні категорії. Системи граматичних категорій в українській мові. Морфологічні, синтаксичні та лексико-граматичні категорії. Поняття грамеми.

**Тема 2.** Морфологія сучасної української мови. Частини мови.

Морфологія як граматичне вчення про систему форм слова та засоби їх вираження. Поняття про словоформу. Взаємозв'язок між словом і словоформою. Частини мови та принципи їх виділення в українській мові. Повнозначні та службові частини мови. Проблема займенникових слів, нечастиномовні слова – морфеми і слова – речення, ступені й різновиди взаємопереходу частин мови.

### Кредит 2. Морфеміка і словотвір

**Тема 1.** Морфеміка і морфемологія сучасної української мови.

Морфеміка як тип мовної одиниці. Морфемний склад слова. Поняття про морфему. Типи морфем в українській мові. Морфи як варіанти морфем. Кореневі й афіксальні морфеми. Словотворчі, формотворчі і словозміні афікси. Поняття нульової морфеми. Основа слова і закінчення. Основні зміни в морфемній будові слова: спрощення, перерозклад, ускладнення. Принципи морфемного аналізу слів.

**Тема 2.** Словотвір і словотворення.

Словотвір як учення про мотивацію і творення похідних слів. Твірна основа і словотворчий формант. Словотвірний тип і словотвірне значення. Способи словотвору в сучасній українській мові. Словотвір іменників. Словотвір прикметників. Словотвір дієслів. Словотвір прислівників. Принципи словотвірного аналізу

### Кредит 3. Іменник

**Тема 1.** Іменник: дефініція, лексико-граматичні розряди, граматичні категорії.

Іменник як частина мови. Семантико-граматичні ознаки його виділення. Лексико-граматичні розряди іменників: іменники - власні та загальні назви, назви істот і неістот, конкретні, абстрактні та збірні іменники, іменники з речовим значенням. Перехід іменників одного розряду до іншого. Граматичні категорії іменника. Категорія роду, її значення, морфологічне, синтаксичне та лексичне вираження. Формально-граматичні та значеннєві принципи розподілу іменників за родами. Іменники спільного та подвійного роду. Хитання в роді іменників. Категорія числа, її значення та граматичні засоби вираження. Іменники, що мають форму тільки однини або форму тільки множини. Категорія відмінка. Відмінкова система сучасної української літературної мови. Кличний відмінок у парадигмі іменника. Основні значення відмінків.

**Тема 2.** Відміни, словозміна і словотвір іменників.

Словозміна іменників. Поняття про парадигму іменників. Повна та неповна парадигма. Принципи поділу іменників на відміни та групи. Характеристика парадигм іменників I, II, III та IV відмін. Розмежування варіантів відмінкових форм. Невідмінювані іменники. Відмінювання іменників *pluralia tantum*. Іменники з ознаками прикметникової парадигми. Словотвір іменників.

### Кредит 4. Прикметник

**Тема 1.** Прикметник: дефініція, лексико-граматичні розряди.

Прикметник. Поняття про прикметник як частину мови. Специфіка граматичних категорій прикметника. Лексико-граматичні розряди прикметників: якісні, відносні, присвійні. Перехід відносних у якісні, присвійних – у відносні та якісні. Здатність прикметників формувати синонімічні ряди, вступати в антонімічні відношення, розвивати переносні значення.

**Тема 2.** Граматичні особливості, словозміна і словотвір прикметників.

Короткі та повні прикметника. Стягнені та нестягнені форми повних прикметників. Ступені порівняння як форми якісних прикметників. Особливості відмінювання та правопису прикметників. Творення та значення вищого та найвищого ступенів порівняння. Аналітичні форми ступенів

порівняння. Відмінювання прикметників твердої та м'якої групи. Проблема кількості відмінюваних градем прикметника. Словотвір прикметників якісних, відносних, присвійних. Творення прикметників від географічних назв. Прикметники, утворені складанням основ, їх правопис. Перехід прикметників у іменники.

### **Кредит 5. Числівник. Займенник**

#### **Тема 1. Числівник як частина мови.**

Числівник. Проблема частиномовної природи числівника.. Розмежування числівників та інших слів з кількісним значенням. Числівник як частиномовна морфологічна периферія. Специфіка вияву граматичних категорій числівника. Функціональні розряди числівників: власне-якісні, збірні, дробові, неозначено-кількісні. Особливості їх вживання. Питання про порядкові числівники. Структурні типи числівників: прості, складні та складені. Відмінювання різних розрядів числівників. Аналіз специфіки парадигм кількісних числівників у сучасній українській літературній мові. Синтаксичні функції числівників.

#### **Тема 2. Займенник як частина мови.**

Займенник. Займенникові слова в системі частин мови. Співвідношення займенників за значенням, морфологічними ознаками та синтаксичною роллю в реченні з іншими частинами мови - іменниками, прикметниками, числівниками. Лексико-граматичні розряди займенників. Граматичні категорії займенників. Специфічні випадки функціонування займенників. Явище прономіналізації. Словотвірні характеристики займенників. Словозміна.

### **Кредит 6. Дієслово**

#### **Тема 1. Дієслово як частина мови.**

Дієслово. Поняття про дієслово як частину мови. Система дієслівних утворень в українській мові. Неозначена форма дієслова. Типи дієслівних основ. Поділ дієслів на класи за співвідношенням з основами інфінітива та теперішнього часу. Поділ дієслів на дієвідміни. Категорія виду дієслова. Протиставлення форм доконаного та недоконаного виду у видовій парі. Способи творення форм доконаного та недоконаного виду. Видова пара.

Категорія особи дієслова та числа. Дієслова з неповною особовою парадигмою. Безособові дієслова. Категорія часу та роду дієслова. Система дієслівних часів у сучасній українській літературній мові, їх творення та значення. Пряме та переносне вживання часових форм дієслова. Категорія способу дієслова. Дійсний, умовний та наказовий способи, їх творення та значення. Загальнодієслівна категорія перехідності-неперехідності дієслова. Перехідні дієслова та засоби їх вираження. Неperехідні дієслова та засоби їх вираження. Валентність дієслова. Категорія стану дієслова та її зв'язок з перехідністю-неперехідністю. Дієслова активного стану, їх засоби вираження. Дієслова пасивного та зворотно-середнього стану.

#### **Тема 2. Дієприкметник. Дієприслівник.**

Дієприкметник як форма дієслова та прикметникові характеристики дієприкметника. Граматичні категорії дієприкметника. Творення дієприкметників. Активні дієприкметники теперішнього часу, їх значення та вживання. Пасивні дієприкметники минулого часу обох видів. Перехід дієприкметників у іменники та прикметники. Дієслівні форми на -но, -то. Дієприслівник як форма дієслова. Дієслівні та прислівникові характеристики дієприслівника. Значення дієприслівників доконаного та недоконаного видів. Творення та синтаксична роль дієприслівників. Перехід дієприслівників у прислівники та прийменники.

### **Кредит 7. Прислівник. Станівник**

#### **Тема 1. Прислівник як частина мови.**

Прислівник. Значення прислівників як слів, що виражають статичну ознаку іншої ознаки. Морфологічні ознаки, синтаксична роль прислівників. Групи прислівників за означенням. Ступені порівняння означальних прислівників. Творення прислівників (від прикметників, іменників, числівників, займенників, дієслів). Перехід у прислівники інших частин мови. Перехід прислівників у прийменники, сполучники, частки.

#### **Тема 2. Слова категорії стану.**

Слова категорії стану та їх місце в системі частин мови. Частиномовна база станівника. Лексико-семантичні групи слів категорії стану.



## **Кредит 8. Модальник**

**Тема 1.** Модальні слова як особлива категорія слів.

Формування модальника та його частиномовний статус. Семантичні розряди модальних слів. Морфологічні та синтаксичні властивості модальника.

## **Кредит 9. Службові частини мови. Прийменник**

**Тема 1.** Службові слова.

Критерії виділення службових частин мови. Спільні й відмінні особливості службових слів. Морфологічний аналіз службових слів

**Тема 2.** Прийменник як частина мови.

Прийменники як службові слова, що виражають відношення (просторові, часові та інші) між повнозначними словами. Морфологічний склад прийменників. Перехід самостійних слів і словосполучень у прийменники. Вживання прийменників з певними відмінками іменників і субстантивованих слів. Полісемія прийменників. Ознайомлення прийменників. Синонімія прийменників

## **Кредит 10. Сполучник**

**Тема 1.** Сполучник як частина мови.

Сполучники як службові слова, що виражають зв'язок між словами в реченні, між частинами речень. Синтаксичні функції сполучників. Морфологічний склад сполучників. Сполучники сурядності і підрядності, їх групи. Сполучні слова їх відмінність від сполучників. Перехід повнозначних слів у сполучники.

## **Кредит 11. Частка. Вигук**

**Тема 1.** Частка як частина мови.

Частки як службові слова, що вносять певні відтінки у значення слів чи рівень. Групи часток за значенням. Функції часток. Частки словотворчі і формотворчі. Правопис часток в українській мові.

**Тема 2.** Вигук і звуконаслідування.

Вигуки як слова, що виражають емоції та волевиявлення, їх роль у реченні. Групи вигуків за значенням, їх уживання. Перехід у вигуки повнозначних слів. Звуконаслідувальні слова.

**Кредит 12.** Вступ. Діалектологія як розділ мовознавства.

**Тема 1.** Вступ. Діалектологія як розділ мовознавства. Українська діалектологія: основні поняття, діалектні одиниці та дослідження.

Предмет і завдання української діалектології. Джерела та методи вивчення народних говорів. Зв'язки з історією, етнографією, ономастикою. Вивчення української мови у просторовій проекції.

Діалектне членування української мови. Історія формування українських говорів та наріч. Питання походження територіальної диференціації української мови в історії вітчизняної діалектології. Історія групування говорів. Говірки Середньої Наддніпряниці – основа сучасної української літературної мови. Взаємодія народних говорів з новою українською літературною мовою.

**Тема 2.** Історія української діалектології. Загальні відомості про розвиток діалектологічних досліджень в Україні від перших діалектологічних спостережень XVIII ст. до сучасного їх стану (простежується розширення проблематики та географії досліджень, удосконалення методики опрацювання діалектного матеріалу і т. ін.), огляд лексикографічних та лінгвогеографічних праць, монографічних досліджень з української діалектології, вклад окремих учених та наукових шкіл у розвиток цієї галузі мовознавства.

**Тема 3.** Українська діалектна лексикографія. Упорядкування методики лексикографічної роботи. Загальні та тематичні діалектні словники. Сучасна вітчизняна лінгвістична географія. Упорядкування методики лінгвогеографічних досліджень. «Атлас української мови» та регіональні атласи. Актуальні завдання української діалектології.

**Кредит 13.** Фонетичні та лексичні особливості говорів української мови.

**Тема 1.** Діалектні особливості говорів української мови. Історичний розвиток фонетичної системи українських говорів. Розвиток етимологічних \*о, \*е в новозакритому складі на діалектному ґрунті. Історичний коментар до рефлексів давнього \*ѣ в говорах української мови. Розвиток давніх голосних

\*у, \*і на діалектному ґрунті. Еволюція давнього голосного \*т. Кількісний та якісний склад українського діалектного консонантизму в історичному розвитку.

**Тема 2.** Українська діалектна лексика. Діалектизми в українській літературній мові.

**Кредит 14.** Граматичні особливості говорів української мови.

**Тема 1.** Історичний розвиток системи словозміни українських говорів. Морфологія діалектної української мови. Історія типів відмін та відмінкових форм іменників української народної мови. Еволюція відмінкових форм прикметників в українській діалектній мові. Історія форм особових, зворотного та неособових займенників в українських говорах. Формування діалектних особливостей українського дієвідмінювання. Історія форм минулого часу української народної мови. Еволюція форм вираження майбутньої дії. Історія парадигми умовного способу.

**Тема 2.** Діалектний синтаксис.

### 3 курс

#### Кредит 1.

**Тема 1. Синтаксис. Загальні питання.** Загальне поняття про синтаксис. Зв'язок синтаксису з іншими лінгвістичними розділами та дисциплінами. Типи синтаксичних одиниць. Синтаксичні зв'язки і відношення (предикативні, підрядні, сурядні).

#### Кредит 2.

**Тема 1. Словосполучення як некомунікативна синтаксична одиниця.**

Словосполучення та його відношення до слова і речення. Типи словосполучень за будовою (за кількісним принципом). Типи синтаксичного зв'язку слів у словосполученнях. Типи підрядних словосполучень за морфологічною ознакою стрижневого (основного) слова. Засоби зв'язку слів у словосполученнях. Сміслові відношення між словами у словосполученні.

#### Кредит 3.

**Тема 1. Речення як основна одиниця синтаксису.** Речення та судження. Основні ознаки речення: предикативність, модальність і часова співвіднесеність, семантико-інформативна й інтонаційна завершеність та ін. Основні аспекти вивчення речення: семантичний, формально-граматичний, комунікативний. Типи речень за комунікативним призначенням.

#### Кредит 4.

**Тема 1. Просте двоскладне речення.** Поняття про двоскладне речення. Вираження предикативності у двоскладному реченні. Особливості семантичної структури двоскладного речення. Головні члени та їх роль у синтаксичній та семантичній організації двоскладного речення. Поняття про другорядні члени речення. Повні та неповні речення. Структурно-семантичні різновиди неповних речень. Еліптичні речення. Приєднувальні конструкції як специфічні різновиди повних та неповних речень.

**Тема 2.** Головні та другорядні члени речення. Традиційне вчення про члени речення. Класифікація членів речення на основі синтаксичних зв'язків. Головні члени речення, їх роль у структурі простого речення. Координація підмета і присудка. Другорядні члени речення, їх роль у структурі простого речення. Нові підходи до класифікації членів речення.

**Тема 3.** Підмет як головний член двоскладного речення. Типи підмета та способи його вираження: а) прості підмети; б) складені підмети.

**Тема 4.** Присудок як головний член двоскладного речення. Типи присудків за морфологічним способом вираження та будовою. Дієслівний присудок. Простий дієслівний присудок, способи його вираження. Ускладнені форми простого присудка. Дієслівний складений присудок, способи його вираження. Характер допоміжного дієслова. Дієслівний складений присудок. Синонімічність різних форм присудка. Координація простого і складеного присудків з підметом. Іменний складений присудок. Питання про іменний присудок з нульовою зв'язкою. Зв'язка як складова частина іменного складеного присудка, типи зв'язок. Способи вираження іменної частини складеного присудка. Складений іменний присудок. Складні присудки змішаного типу. Синоніміка різних форм іменного присудка.

**Тема 5.** Другорядні члени речення. Додаток. Означення. Обставина. Загальне поняття про непоширені та поширені речення. З історії питання про другорядні члени речення. Принципи їх класифікації. Додаток як синтаксичне вираження об'єкта: прямий / непрямий; придієслівні / приіменні та додатки при словах категорії стану; вивчення додатка у загальноосвітній школі. Означення як синтаксичне вираження ознаки: узгоджене / неузгоджене; прикладка як різновид означення; її правопис; вивчення означення у загальноосвітній школі. Обставина як синтаксичне вираження дії, процесу, стану, ознаки: групи обставин за значенням; вивчення обставин у загальноосвітній школі.

**Тема 6.** Односкладне речення. Характер головного члена в них. Односкладні речення і судження. Поширені і непоширені, повні і неповні односкладні речення. Односкладні речення – синонімічні паралелі двоскладних. Класифікація односкладних речень: означено-особові речення, неозначено-особові речення, узагальнено-особові речення, безособові речення, інфінітивні речення, номінативні речення, генетивні речення. Структурно-семантичні типи нечленованих речень. Розрізнення нечленованих і неповних речень.

#### **Кредит 5.**

**Тема 1.** Поняття про просте ускладнене речення. Основні різновиди ускладнених речень.

**Тема 2.** Речення з однорідними членами. Поняття про ряд однорідних членів речення. Характеристика ряду однорідних членів. Узагальнюючі слова при них. Питання про речення з однорідними присудками. Однорідні та неоднорідні означення.

#### **Кредит 6.**

**Тема 1.** Речення з відокремленими другорядними членами. Поняття про відокремлення. Основні умови відокремлення другорядних членів. Напівпредикативні відношення привідокремлених другорядних членах. Відокремлення означень, узгоджених і неузгоджених. Синонімія відокремлених означень і підрядних означальних речень. Пунктуація при відокремлених означеннях.

**Тема 2.** Відокремлення прикладок. Засоби вираження непоширених і поширених відокремлених прикладок. Синонімія відокремлених прикладок і підрядних речень. Пунктуація при відокремлених прикладках. Відокремлення обставин. Засоби вираження непоширених і поширених відокремлених обставин. Синонімія відокремлених обставин і підрядних обставинних речень. Пунктуація при відокремлених обставинах. Відокремлені додатки.

#### **Кредит 7.**

**Тема 1.** Вставні конструкції у структурі поширеного речення. Функціонально-семантичні різновиди вставних конструкцій. Уточнюючі слова та звороти в складі простого речення та їх синтаксична роль. Пунктуація в реченнях з уточнюючим членами.

**Тема 2.** Вставлені конструкції у структурі поширеного речення. Функціонально-семантичні різновиди вставлених конструкцій.

**Тема 3.** Звертання. Загальна характеристика. Значення та способи вираження звертання, його місце в реченні. Інтонація при звертанні. Порядок слів у простому реченні. Прямий та непрямий порядок слів.

#### **Кредит 8.**

**Тема 1.** Курсова робота.

### **4 курс**

#### **Кредит 1. Складне речення. Складносурядне речення.**

**Тема 1.** Складне речення як синтаксична одиниця.

Складне речення як синтаксична конструкція. Проблеми дослідження складного речення. Визначальні граматичні та семантичні ознаки складного речення. Засоби зв'язку частин складного речення. Формально-синтаксична та семантико-синтаксична структура складного речення. Комунікативна організація складного речення. Поділ складних речень за основними засобами зв'язку на сполучникові та безсполучникові.

**Тема 2.** Складносурядне речення. Складносурядне речення в системі складного речення. Засоби вираження синтаксичних зв'язків і змістових відношень між частинами складносурядного речення. Структурно-семантичні типи складносурядних речень, виділювані на основі єдності

характеру синтаксичних зв'язків і семантичних відношень між компонентами. Речення з єднальними, зіставно-протиставними, розділовими та градаційними сполучниками. Складносурядні речення відкритої та закритої структур. Складносурядні багатокомпонентні конструкції.

### **Кредит 2. Складнопірядне речення.**

**Тема 1.** Складнопірядне речення нерозчленованої структури.

Складнопірядне речення як тип синтаксичної конструкції. Складнопірядне елементарне речення. Структурні особливості складнопірядних речень. Функції сполучних слів і сполучників у складнопірядному реченні. Вказівні слова як факультативні та обов'язкові компоненти в головній частині. Принципи класифікації складнопірядних речень.

Складнопірядні елементарні речення нерозчленованої структури. Характеристика складнопірядних речень у зв'язку з функцією пірядної частини. Семантико-структурні типи складнопірядних речень нерозчленованої структури.

**Тема 2.** Складнопірядне речення розчленованої структури.

Складнопірядні елементарні речення розчленованої структури. Різновиди складнопірядних речень із пірядними обставинними. Складнопірядні речення з пірядними супровідними. Складнопірядні речення з пояснювальними відношеннями між предикативними частинами.

**Тема 3.** Багатокомпонентне складнопірядне речення.

Складнопірядне багатокомпонентне речення. Речення з кількома пірядними частинами, різновиди зв'язку пірядних частин у їх межах. Складнопірядні речення з неоднорідною супірядністю, послідовною пірядністю та однорідною супірядністю. Поняття про контаміновані складнопірядні багатокомпонентні речення.

### **Кредит 3. Складне безсполучникове речення.**

**Тема 1.** Елементарне складне безсполучникове речення.

Складне безсполучникове речення. Проблема статусу складних безсполучникових речень. Складні безсполучникові елементарні речення з однорідними та неоднорідними частинами та їх основні різновиди.

**Тема 2.** Багатокомпонентне безсполучникове складне речення.

Типи безсполучникових складних конструкцій.

### **Кредит 4. Складне речення з різними видами зв'язку. Період. Складне синтаксичне ціле.**

**Текст.**

**Тема 1.** Складне речення з різними видами зв'язку.

Складне речення з різними видами сполучникового зв'язку. Складні речення із сурядністю і пірядністю та їх різновиди. Складні речення з пірядністю і сурядністю. Складне сполучниково-безсполучникове речення. Конструкції з сурядністю і безсполучниковістю; з пірядністю і безсполучниковістю; з сурядністю, пірядністю і безсполучниковістю.

**Тема 2.** Складне синтаксичне ціле. Текст.

Складне синтаксичне ціле як синтаксична одиниця і компонент тексту. Засоби зв'язку його компонентів: семантична пов'язаність речень, єдність їх змісту, лексичні, морфологічні, синтаксичні та ритмомелодійні засоби. Абзац як композиційно-комунікативна одиниця, його роль у членуванні тексту. Текст як об'єкт синтаксично-комунікативного аналізу. Функціонально-комунікативні різновиди текстів. Монологічне мовлення як комунікативна та семантико-синтаксична форма усного і писемного тексту. Діалогічне мовлення. Конструкції з чужим мовленням. Засоби передачі чужого мовлення, співвідношення форм прямої та непрямої мови.

**Тема 3.** Період.

Період як своєрідна синтаксична структура. Структурно-семантичні особливості періоду. Семантико-синтаксичні відношення між частинами періоду.

## **3. Рекомендована література**

### **Базова**

*Підручники і методичні посібники*

1. Бевзенко С. П. Вступ до української діалектології: конспект лекцій для студентів / С. П. Бевзенко. – Одеса, 1965. – 67 с.

2. Бевзенко С. П. Історія українського мовознавства. Історія вивчення української мови / С. П. Бевзенко. – К. : Вища шк., 1991. – 231 с.
3. Бевзенко С. П. Практичні заняття з української діалектології. навчально-методичний посібник для вузів / Степан Пилипович Бевзенко. – Одеса : Видавництво Одеського університету, 1970. – 95 с.
4. Бевзенко С. П. Українська діалектологія / С. П. Бевзенко. – К. : Вища школа, 1980. – 233 с.
5. Безпояско О.К. та ін. Граматика української мови. Морфологія: Підручн. для студ. філол. фак. вузів / О. К. Безпояско, К. Г. Городенська, В. М. Русанівський. – К. : Либідь, 1993. – 336 с.
6. Бондар О. І. Сучасна українська мова : Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія. Лексикологія. Лексикографія : навч. посіб. / О. І. Бондар, Ю. О. Карпенко, М. Л. Микитин-Дружинець. – К. : Академія, 2006. – 367 с.
7. Ващенко В. С. З історії та географії діалектних слів / В. С. Ващенко. – Харків : ХДУ, 1962. – 176 с.
8. Вихованець І. Р. Теоретична морфологія української мови: Академічна граматики української мови: Навч. посібник для студентів філологічних факультетів / І. Р. Вихованець, К. Г. Городенська; За ред. І. Р. Вихованця. – К. : Пульсари, 2004. – 400 с.
9. Вихованець І. Р. Граматика української мови / І. Р. Вихованець, К. Г. Городенська, А. П. Грищенко. – К. : Рад.школа, 1982. – 206 с.
10. Вільчинська Т.П. Сучасна українська літературна мова. Морфологія: Навч. посібник для студентів філологічних факультетів вищ. нач. закладів. Ч. 2: Практикум / Т. П. Вільчинська, І. М. Бабій. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2002. – 80с.
11. Волох О. Т. Сучасна українська літературна мова : вступ, фонетика, орфоепія, графіка і орфографія, лексикологія, фразеологія, словотвір / О. Т. Волох. – К. : Вища шк., 1986. – 199 с.
12. Волох О. Т. Сучасна українська літературна мова / О. Т. Волох, М. Т. Чемерисов, Є. І. Чернов. – К. : Вища школа, 1976. – 375 с.
13. Герман К.Ф. Взаємодія української літературної мови з територіальними діалектами: Навч. посібник. – Чернівці, 1983. – 74 с.
14. Говірки Чорнобильської зони. Системний опис / П. Ю. Грищенко, Г. В. Воронич, Л. І. Дорошенко, О. А. Малахівська, Л. А. Москаленко, М. В. Поістогова, Н. П. Прилипко, Л. В. Рябець, О. В. Юсікова; НАН України. Ін-т укр. мови. – К.: Довіра, 1999. – 271 с.
15. Горпинич В.О. Морфологія української мови (граматика, морфологія, іменник, прикметник, займенник): Текст лекції: Навч. посібник для студентів. – Дніпропетровськ, 2000. – 170 с.
16. Горпинич В.О. Сучасна українська літературна мова. Морфеміка. Словотвір. Морфологія: Навч. посібник для студентів. філол. спец. вузів. – К. : 1999. – 206 с.
17. Горпинич В.О. Морфологія української мови [Текст] :Підручник для студентів вищих навч. закладів / В.О. Горпинич. – К. : Академвидав, 2004. – 336 с.
18. Горпинич В.О. Українська морфологія: Навч. посібник для студентів філол. спец. вищ. закладів освіти. – Дніпропетровськ: Вид-во Дніпропетровського нац. університету, 2002. – 350 с.
19. Горпинич В.О. Українські власні назви в російській мові (правила перекладу, словотвору, словозміни, правопису): Посібник для студентів вищих навчальних закладів та учнів загальноосвітніх шкіл / В. О. Горпинич, Т.Р. Антонюк. – Дніпропетровськ: Вид-во ДДУ, 1998. – 136с.
20. Горпинич В.О. Антонюк Т.Р. Географічні назви в українській мові. Складні питання, словозміни, творення правопису та наголошення: Посібник для студ. вузів, учнів загальноосвітніх шкіл, вчителів. – Дніпропетровськ: ДДУ. – К.: 1999. – 152 с.
21. Грищенко П. Ю. Ареальне варіювання лексики / П. Ю. Грищенко. – К. : Наукова думка, 1990. – 272 с.
22. Гуйванюк Н.В. Українська мова. Схеми, таблиці, тексти: Навч. посібник для студентів філологічних спец. вищ. навч. закладів / Н. В. Гуйванюк. – Львів : Світ, 2005. – 304 с.
23. Жилко Ф. Т. Нариси з діалектології української мови [Текст] : навчальний посібник для студ. філол. фак. пед. ін-тів / Ф. Т. Жилко. – 2-ге вид., переробл. – К. : Рад.шк., 1966. – 308 с.

24. Жовтобрюх М. А. Курс сучасної української літературної мови / М. А. Жовтобрюх, Б. М. Кулик. – К. : Вища школа, 1972. – 401 с.
25. Жовтобрюх М. А. Українська літературна мова / М. А. Жовтобрюх. – К. : Наукова думка, 1984. – 255 с.
26. Зарицький М. С. Актуальні проблеми української термінознавства: Підручник для студ. вищ. навч. закладів. – К. : Політехніка, 2004. – 128 с.
27. Зубков М. Г. Українська мова [Текст] : Універсальний довідник / М. Г. Зубков. – 4-те вид. випр. і доп. – Харків : Школа, 2009. – 496 с.
28. Ладоня І.О. Українська мова: Навч. посібник для студентів вищ. навч. закладів. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Вища школа, 2001. – 158с.
29. Лінгвістичний аналіз: практикум : навч. посіб. [за ред. Г. Р. Передрій]. – К. : Академія, 2005. – 256 с.
30. Леонова М. В. Сучасна українська літературна мова / М. В. Леонова – К. : Вища школа, 1983. – 264 с.
31. Матвіяс І. Г. Українська мова і її говори [Електронний ресурс] / І. Г. Матвіяс. – К. : Наукова думка, 1990. – 169 с.
32. Методичні вказівки до курсу “Українська діалектологія” для студентів-заочників філологічного факультету / Укладач: А. П. Могила; КДУ – К., 1982. – 28 с.
33. Монахова Т. В. Українська діалектологія : [навч. посіб. для студ. вищих навч. закл.] / Тетяна Василівна Монахова. – Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2010. – 128 с.
34. Москаленко Н.А. Сучасна українська літературна мова. Лексичний, фонетичний і граматичний аналіз: Навч. посібник для студ. філол. факультетів ун-тів / Н. А. Москаленко, М. М. Фашенко, Ф. П. Смагленко. – Київ–Одеса : Вища школа, 1980.
35. Олійник О.Б. Українська мова та література: Навч. посібник для абітурієнтів та студентів вищ. навч. закладів / О.Б. Олійник, Г. М. Гребницький. – К. : Кондор, 2006. – 306 с.
36. Пазяк О. М. Українська мова і культура мовлення : навч. посіб. / О. М. Пазяк, Г. Г. Кисіль – К. : Вища школа, 1995. – 239с.
37. Плющ М.Я. Граматика української мови в таблицях [Текст] : Навч. посібник для студентів філологічних спеціальностей вищ. навч. закладів / М.Я. Плющ, Н.Я. Грипас. – К. : Вища школа, 2004. – 167с.
38. Плющ М.Я. Граматика української мови. У 2-х частинах: Підручник для студентів філологічних спеціальностей вищ. навч. закладів. Ч.1. Морфеміка. Словотвір. Морфологія. – К.: Вища школа, 2005. – 286с.
39. Плющ М.Я. Сучасна українська літературна мова. Збірник вправ [Текст] : Навч. посібник для студентів філологічних спеціальностей вищ. навч. закладів / М.Я. Плющ, О.І. Леуга, Н.П. Гальона. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Вища школа, 2003. – 287с.
40. Сердега Р. Л. Українська діалектологія : навчальний посібник / Р. Л. Сердега, А. А. Сагаровський. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2011. – 156 с.
41. Спанатій Л. С. Сучасна українська літературна мова. Вступ. Фонетика. Фонологія. Орфоєпія. Графіка. Орфографія Лексикологія. Фразеологія: навч. посіб. / Л. С. Спанатій. – Миколаїв : Илион, 2015. – 372 с.
42. Сучасна українська літературна мова / за ред. І. К. Білодіда. Вступ, фонетика. – К. : Наукова думка, 1969. – 583 с.; Морфологія. – К., 1969. – 583с.; Синтаксис. – К., 1972. – 515 с.; Стилїстика. – К., 1973. – 588 с.; Лексика і фразеологія. – К., 1973. – 440 с.
43. Сучасна українська літературна мова. Морфологія. Синтаксис [Текст] :Підручник для студентів вищ. навч. закладів. – К.: Знання, 2010. – 374 с.
44. Сучасна українська літературна мова [Текст] :Підручник для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів / За ред. М. Я. Плющ. – 6-те вид., стер. – К.: Вища школа, 2006. – 430 с.
45. Сучасна українська літературна мова: Підручник для студентів філологічних спеціальностей вищ. навч. закладів / За ред. М. Я. Плющ – 5-те вид., стер. – К.: Вища школа, 2005. – 430 с.

46. Сучасна українська літературна мова: Підручник для студентів філологічних спеціальностей вищ. навч. закладів освіти / За ред. М. Я. Плющ. – 3-тє вид., стереотип. – К.: Вища школа, 2001. – 430 с.
47. Сучасна українська літературна мова: підручник / А. П. Грищенко, Л. І. Мацько, М. Я. Плющ та ін. ; [за ред. А. П. Грищенка]. – 3-тє вид., доп. – К. : Вища школа, 2002. – 439 с.
48. Сучасна українська літературна мова: підручник / М. Я. Плющ, С. П. Бевзенко, Н. Я. Грипас та ін. ; [за ред. М. Я. Плющ]. – 2-ге вид, перероб. і доп. – К. : Вища школа, 2000. – 430 с.
49. Сучасна українська мова: Підручник для студентів гуманітарних спеціальностей вищ. навч. закладів / За ред. О. Д. Пономаріва. – 3-тє вид., перероб. – К. : Либідь, 2005. – 488 с.
50. Сучасна українська мова: Підручник для студ. гуманітарних спец. вищ. навч. закладів / За ред. О. П. Пономаріва. – 2-ге вид., перероб. – К. : Либідь, 2001. – 400 с.
51. Шевчук С. В. Сучасна українська літературна мова [Текст] : Навч. посібник / С. В. Шевчук, Т. М. Лобода. – 2-ге вид., випр. і доп. – К.: Арій, 2008. – 384с.
52. Шеремета Н. П. Українська діалектологія: Практичні заняття: Навчальний посібник. – Кам'янець–Подільський: Кам'янець–Подільський державний університет, інформаційно–видавничий відділ, 2005. – 124 с.
53. Шкурятяна Н.Г. Сучасна українська літературна мова. Модульний курс [Текст] : Навч. посібник для студентів нефілологічних спеціальностей вищ. навч. закладів / Н.Г. Шкурятяна, С.В. Шевчук. – К.: Вища школа, 2007. – 823с.
54. Шкурятяна Н.Г. Сучасна українська літературна мова: Навч. посібник для студентів педагогічних навч. закладів / Н.Г. Шкурятяна, С.В. Шевчук. – К.: Літера, 2000. – 284с.
55. Ющук І.П. Українська мова [Текст] :Підручник для студентів філологічних спеціальностей вищ. навч. закладів / І.П. Ющук. – 4-тє вид. – К.: Либідь, 2008. – 640с.
56. Ющук І.П. Українська мова [Текст] :Підручник для студентів філологічних спеціальностей вищ. навч. закладів / І. П. Ющук. – 3-тє вид. – К. : Либідь, 2006. – 640с.
57. Ющук І.П. Українська мова [Текст] :Підручник для студентів філологічних спеціальностей вищ. навч. закладів / І. П. Ющук. – 2-ге вид. – К. : Либідь, 2005. – 640с.
58. Ющук І. П. Українська мова [Текст] :Підручник для студентів філологічних спеціальностей вищ. навч. закладів / І. П. Ющук. – К. : Либідь, 2004. – 640 с.
59. Яким М. Б. Українська діалектологія: навчально–методичний посібник. – Дрогобич: Коло, 2003. – 48 с.
60. Корнієнко І. А. Сучасна українська літературна мова : навчально-методичний посібник : у 2-х ч. / І. А. Корнієнко. – Ч. 1 : Граматика. Словотвір. Морфеміка. Морфологія. Іменні частини мови. – Миколаїв : Іліон, 2014. – 208 с.

*Довідникова література*

1. Бурячок А.А. та ін. Довідник з українського правопису. – 3-є вид. – К., 1984.
2. Бурячок А.А. Орфографічний словник. – К., 1995.
3. Варган І.О., Пилинська М.М. Російсько-український словник сталих виразів / За ред. М.Ф.Наконечного. – Х., 2000.
4. Ганич Д. І. Словник лінгвістичних термінів / Д. І. Ганич, І. С. Олійник. – К. : Вища школа, 1985. – 360 с.
5. Головащук С.І. Орфографічний словник. – К., 1994.
6. Головащук С. І.Російсько-український словник сталих словосполучень/ С. І. Головащук. — К.: Наук, думка, 2001. — 640 с.
7. Головащук С.І. Складні випадки наголошення: Словник-довідник. – К., 1995.
8. Головащук С.І. Словник-довідник з правопису та слововживання. – К., 1989.
9. Головащук С.І. Словник наголосів: понад 20000 слів. – К., 2003.
10. Горпинич В.О. Українсько-російський орфографічний словник. – Дніпропетровськ, 1998.
11. Гринчишин Д. Г. Словник паронімів української мови / Д. Г. Гринчишин, О. А. Сербенська. – К. : Рад. школа, 1986. – 222 с.
12. Демська О. Словник омонімів / О. Демська, І. Кульчицький. – Львів : Фенікс, 1996. – 224 с.



13. Етимологічний словник української мови : у 7 т. – К. : Наукова думка, 1982. – Т. 1. – 632 с.; 1985. – Т. 2. – 571 с.; 1989. – Т. 3. – 552 с.; 2003. – Т. 4. – 656 с.; 2006. – Т. 5. – 704 с.; 2012. – Т. 6. – 568 с.
14. Єрмоленко С. Я. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / С. Я. Єрмоленко, С. П. Бирик, О. Г. Тодор. – К. : Либідь, 2001. – 223 с.
15. Зубков М. Сучасний російсько-український і українсько-російський словник. – Харків, 2000.
16. Калачник В., Савченко Л. Українсько-російський словник наголосів. – Харків, 1997.
17. Караванський С. Й. Практичний словник синонімів української мови / С. Й. Караванський. – К. : Кобза, 1993. – 469 с.
18. Короткий тлумачний словник української мови / За ред. Д.Г.Гринчишина. – К., 1988.
19. Мацько Л.І. та ін. Російсько-український і українсько-російський словник: відмінна лексика. – К., 1992.
20. Морфемний словник / Укл. Л.М. Полюга – К., 1983.
21. Новий орфографічний словник української мови: 50000 слів. – К., 2003.
22. Новий тлумачний словник української мови : у 3-х томах / укл. В. В. Яременко, О. М. Сліпушко. – К. : Аконт, 2008. – Т. 1. – 928 с. ; Т. 2. – 928 с. ; Т. 3. – 864 с.
23. Новий тлумачний словник української мови: У 4-х томах / Укл. В.В.Яременко, О.М.Сліпушко. – К., 1998.
24. Онуфрієнко Г.С., Таранова Н.В. Навчальний тлумачний словник лінгвістичних термінів (90 терміноодиниць). – Запоріжжя, 1998.
25. Російсько-український і українсько-російський тлумачний словник / За заг.ред. Л.Г.Савченко. – Х., 2004.
26. Російсько-український словник наукової термінології: У 3 т. – К., 1994-1998.
27. Сліпушко О. С. Тлумачний словник чужомовних слів в українській мові : правопис, граматики :10000 слів / О. С. Сліпушко. – К. : Криниця, 2000 – 511 с.
28. Словник іншомовних слів / За ред. О.С.Мельничука. – К., 1985.
29. Словник іншомовних слів: 23000 слів та термінів-сполучень / уклад. Л. М. Пустовіт [та ін.] – К. : Довіра, 2000. – 1018 с.
30. Словник української мови : в 11 т. – К. : Наукова думка, 1970-1980. – Т. 1-11.
31. Словник синонімів української мови : в 2- х т. / А. А. Бурячок, Г. М. Гнатюк, С. І. Головащук та ін. – К. : Наукова думка, 2001. – Т. 1. – 1028 с.; Т. 2. – 956 с.
32. Словник труднощів української мови / За ред. С.Я.Єрмоленко. – К., 1992.
33. Словник фразеологізмів української мови / уклад. В. М. Білоноженко [та ін.]. – К. : Наукова думка, 2003. – 1104 с.
34. Українська мова. Енциклопедія. – К., 2000.
35. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / За ред. С.Я.Єрмоленко. – К., 2001.
36. Українська мова на кожен день: Довідник. – К, 2004.
37. Український орфографічний словник: Близько 100000 слів / За ред. А.О.Сващенко. – Х., 2003.
38. Український правопис. – К., 2000.
39. Український правопис. – К., 1993.
40. Чак Є. Складні випадки правопису та слововживання. – К., 1998.
41. Шевченко Л.Ю., Різун В.В., Лисенко Ю.В. Сучасна українська мова: Довідник. – К., 1996.
42. Ющук І. Практичний довідник з української мови. – К., 2000.

#### **Збірники текстів, хрестоматії з діалектології української мови**

1. Бідношия Ю. І., Дика Л. В. Говірки Бориспільщини: Сучасні діалектні тексти та пам'ятки мови. – К., 2008. – 480 с.
2. Говірка села Машеве Чорнобильського району [Текст]. – К. : Довіра. – Ч. 1: Тексти / уклад.: Ю. І. Бідношия, Л.В. Дика. – 2003. – 455 с.
3. Говірка села Машеве Чорнобильського району [Текст]. – К. : Довіра. – Ч. 2: Тексти / уклад.: Г.В. Воронич, Л.А. Москаленко, Л.Г. Пономар. – 2003. – 607 с.



4. Говірки південно–західного наріччя української мови / Упорядник Н.М. Глібчук. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2000. – 155 с.
5. Говірки Південної Київщини [Текст]: зб. діалектних текстів / упоряд. Г. І. Мартинова [та ін.]; ред. Г. І. Мартинова; НАН України, Інститут української мови, Черкаський національний ун–т ім. Богдана Хмельницького. – Черкаси : [б.в.], 2008. – 369 с.
6. Говірки Чорнобильської зони: Тексти / Відп. ред. Гриценко П. Ю. – К. : Довіра, 1996. – 360 с.
7. Говори української мови. Збірник текстів. – К. : Наукова думка, 1977.
8. Дурново Н.Н. Хрестоматія по малорусской діалектології. – М., 1913.
9. Український діалектний фонофонд / Упоряд. : П. Ю. Гриценко; Ін–т укр. мови. Від. діалектології, Уман. пед. ун–т ім. П.Тичини. – К., 2004. – 168 с.
10. Українські говірки південно-західного наріччя. Тексти / Упорядник та автор передмови Н. М. Глібчук. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2005. – 238 с.
11. Українські східнослобожанські говірки: сучасні діалектні тексти : [навч. посіб.] / упоряд. : К. Д. Глуховцева, В. В. Леснова, І. О. Ніколаєнко ; за ред. К. Д. Глуховцевої. – Луганськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2011. – 424 с.

**Атласи. Словники. Програми,  
матеріали до атласів, словників**

1. Аркушин Г.Л. Словник західнополіських говірок: У двох томах / Григорій Аркушин. – Луцьк: Ред.–вид. відд. "Вежа" Волин, держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2000. – Т. : А–Н, XXIV + 354 с. – 1 – 380, Том 2 : О–Я, 459.
2. Аркушин Г. Л. Словник семантичних діалектизмів Західного Полісся // Поліська дома. Фольклорно–діалектологічний збірник. – Вип.1. – Луцьк: Ред.-видавн. відділ Волинського обл. управл. по пресі, 1991. – С.113–185.
3. Атлас української мови : в 3 т. – Т. I. Полісся, Наддніпрянщина і суміжні землі. – К. : Наук.думка, 1984; Т. II. Волинь, Наддністріянина, Закарпаття і суміжні землі. – К. : 1988; Т. III. Слобожанщина, Нижня Наддніпрянщина, Причорномор'я і суміжні землі. – К. : Наук. думка, 2001.
4. Бичко З. М. Словник діалектної лексики с. Грабовець Стрийського району Львівської області. – Львів: Вид-во Львів. ун-ту, 1992. – 26 с.
5. Брилінський Д. Словник подільського говору. – Хмельницький, 1992. – 92 с.
6. Бухтій М. В. Лінгвістичний атлас лексики чабанів степових говірок Херсонщини. – Херсон: Вид-во ХДУ, 2003. – 156 с.
7. Ващенко В. С. Словник полтавських говорів. – Х.: Вид-во ХДУ, 1960. –Вип.1. – 107 с.
8. Герман К.Ф. Атлас українських говірок Північної Буковини. – Чернівці, 1995–1998. – Т.1–2.
9. Глуховцева К. Д. Лінгвістичний атлас лексики народного побуту українських східнослобожанських говірок. – Луганськ : Альма–матер, 2003. – 181 с.
10. Горбач О. Говірки й словник діалектної лексики Теремовельщини // Наук.зап. Українського технічно–господарчого інституту в Мюнхені. – Т.19. – Мюнхен, 1969.
11. Горбач О. Південнобуковинська гуцульська говірка і діалектний словник с. Бродина, повіту Радівці (Румунія) // Горбач О. Зібрані статті. – Мюнхен,1997. – Т.8. – С. 123–275.
12. Горбач О. Південноволинська говірка й діалектний словник с. Ступно кол. повіту Здовбунів // Горбач О. Зібрані статті.– Мюнхен, 1993. – Т.6. – С. 405–523.
13. Горбач О. Південнолемківська говірка й діалектний словник с. Красний Брід бл. Меджилаборець (Пряшівщина) // Горбач О. Зібрані статті.– Мюнхен, 1993. – Т.5. – С. 524–669.
14. Горбач О. Північно–наддністріянська говірка й діалектний словник с. Романів Львівської області // Горбач О. Зібрані статті. – Мюнхен, 1993. – Т.5. – С. 56–156.
15. Гримашевич Г.І. Матеріали до словника поліських говорів (назви одягу) // Велике лядо. – Житомир, 1997. – С. 53–60.
16. Громко Т. В., Лучик В. В., Поляруш Т. І. Словник народних географічних термінів Кіровоградщини / Відп. ред. В. В. Лучик. – Київ- Кіровоград: РВГІЦ КДПУ, 1999. – 224 с.
17. Гуйванюк Н. Словник буковинських говірок. – Чернівці: Рута, 2005. – 688 с.
18. Гуцульські говірки. Короткий словник / За ред. Я. В.Закревської. – Львів, 1997. – 232 с.

19. Дзендзелівський Й.О. Лінгвістичний атлас українських народних говорів Закарпатської області УРСР. – Ч. 1 – 2. – Ужгород, 1958; 1960.
20. Дзендзелівський Й.О. Програма для збирання матеріалів до Лексичного атласу української мови. – К.: Наук.думка, 1987. – 300 с.
21. Дорошенко С. І. Словник діалектної лексики Сумщини // Праці Х Респ. діалектолог. нар. – К.: Вид-во АН УРСР, 1959. – С127–190.
22. Жилко Ф.Т. Діалектологічний атлас української мови: Проспект. – К., 1952.
23. Карнаушенко Г. Н., Мартем'янова Є. П. Про матеріали до словника російської говірки с. Кам'янецьке Сумської області, зібрані П. І. Мартем'яновим // Традиції Харківської філолог. школи. До 100-річчя М.Ф.Наконечного // Вісник ХНУ. — 2000. – № 491. – С.2.
24. Лексика Полесья: Матеріали для полесского діалектного словаря. – М., 1968.
25. Лесів М. Українські говірки у Польщі. – Варшава: Український архів, 1997.– 492 с.
26. Леснова В.В. Матеріали до словника говірок Східної Слобожанщини: Людина та її риси. – Луганськ : Шлях, 1999. – 76 с.
27. Лисенко П. С. Словник діалектної лексики Середнього і Східного Полісся. – К. : Вид-во АН УРСР, 1961. – 72 с.
28. Лисенко П. С. Словник поліських говорів. – К. : Наук.думка, 1974. – 260 с.
29. Магрицька І. В. Словник весільної лексики українських східнослобожанських говірок (Луганська область). – Луганськ : Знання, 2003. – 172 с.
30. Матеріали до словника буковинських говірок. – Чернівці: Вид-во Чернівецьк. ун-ту, 1971–1979. – Вип.1–6.
31. Матіїв М.Д. Словник гідронімів басейну ріки Стрий. – Київ–Сімферополь, 1999. – 91 с.
32. Мельничук О.С. Словник специфічної лексики говірки села Писарівки (Кодимського р-ну Одеської області // Діалектологічний бюлетень. – К.,1952. – Вип.2. – С. 62–98.
33. Москаленко А.А. Словник діалектизмів українських говірок Одеської області. – Одеса, 1958. – 78 с.
34. Никончук М. В., Никончук О. М. Ендемічна лексика Житомирщини. –Житомир, 1989. – 272 с.
35. Никончук М. В., Никончук О.М., Мойсієнко В. М. Поліська лексика народної медицини та лікувальної магії. – Житомир, 2001. – 147 с.
36. Онишкевич М.Й. Словник бойківських говірок. – К.: Наук.думка, 1984. – Ч.1–2.
37. Панцьо С. Матеріали до словника лемківських говірок: Дієслівна лексика. – Ч.1. – Тернопіль, 1997. – 123 с.
38. Програма курсу “Українська діалектологія” для студентів філологічного факультету / Упорядн. В. Й. Горобець. – К. : ВЦ “Київський університет”, 1999. – 25 с.
39. Програма для збирання матеріалів до діалектологічного атласу українських говорів Закарпатської області УРСР. – Ужгород, 1960. – 87 с.
40. Програма для збирання матеріалів до Діалектологічного атласу української мови. – К.: Вид-во АН УРСР, 1949. – 118 с.
41. Програма-питальник для збирання лексики українських говорів: Бджільництво, овочівництво, садівництво. – Дніпропетровськ: ДДУ,1982. – 21 с.
42. Програма і матеріали для діалектологічної практики студентів філологічного факультету університету: Методичні рекомендації. – Одеса, 1974. – 102 с.
43. Сабалдир П. О. Практичний словник сільськогосподарської термінології. – Х. : Рад.шк., 1931. – 99 с.
44. Сагаровський А. А. Спроба Діалектного словника Харківщини // Творчий доробок Ю. Шевельова і сучасні гуманіст. науки // Вісн. Харк. ун-ту. – № 426. – 1999. – С.159–163.
45. Сагаровський А. Фрагмент діалектного словника Харківщини // Волинь–Житомирщина: Іст.–філол. збірн. з регіональн. проблем. – 2001. – № 6. – С.249–254.
46. Сагаровський А., Івашенко О. Чергова сторінка українського діалектного словництва // Вісн. ХНУ ім. В.Н.Каразіна: Філологія. – 2005. – № 707. – Вип.46. – С.192–195.
47. Сизько А.Т. Словник діалектної лексики говірки села Кишеньок (Кобеляцького р-ну Полтавської обл.). – Дніпропетровськ, 1981. – 44 с.

48. Сизько А.Т. Словник діалектної лексики говірок сіл південно–східної посібник. – Дніпропетровськ. ун–т, 1990. – 100 с.
49. Сіденко Н.П. Матеріали до словника діалектної географічної лексики с. Землянки Донецької області // Вісн. Луг. держ. педун–ту. – 2000. – № 4 (24). – С.70–74.
50. Сікиринський Т. До особливостей словника слободи Стоянови Захар’ївського району на Одещині // Записки Одеського наукового товариства при УАН: Серія історично–філологічна. – № 3. – 1929. – С.73–82.
51. Словник діалектної лексики Луганщини / за ред.. З.С.Сікорської. – К.: Шлях, 2002. – 224 с.
52. Словник буковинських говірок / За заг. ред. Н.В.Гуйванюк. – Чернівці:Рута, 2005. – 688 с.
53. Словник мови творів Г.Квітки–Основ’яненка: У 3–х т. – Х., 1978–1979. – Т.1–3.
54. Словник українських говірок Карпатського регіону: пояснення та походження слів [Електронний ресурс] / Укл. Д. П. Савчук; Передмова М. Д. Павлюка. – Київ; Косів: Писаний Камінь, 2012. – 154 с.
55. Словник українських східнослобжанських говірок / К. Глуховцева, В. Леснова, І. Ніколаско, Т. Терновська, В. Ужченко. – Луганськ, 2002. – 234 с.
56. Чабаненко В.А. Словник говірок Нижньої Наддніпрянщини: У 4–х т. Запоріжжя: ЗДУ, 1992.
57. Шило Г. Наддністрянський регіональний словник. – Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип’якевича НАН України, 2008 (Серія “Діалектологічна скриня”). – 288 с.
58. Юрченко А. С., Ройзензон Л. И., Ройзензон С. И. Украинский диалектный словарь Харьковской области (фрагмент словаря) // Труды Самарканд.ун–та. – Вип.272. Вопросы фразеологии. – 1975. – №8. – С.192–208.

#### **Допоміжна**

*Вступ. Лексикологія Фразеологія. Лексикографія. Фонетика та фонологія Орфоенія. Графіка. Орфографія*

1. Авксентьев Л. Г. Сучасна українська мова. Фразеологія : навч. посіб. / Л. Г. Авксентьев. – Харків : Вища шк. Вид-во при ХДУ. – 1988. – 134 с.
2. Алефіренко М. Ф. Теоретичні питання фразеології / М. Ф. Алефіренко. – Харків : Вища шк. – 1987. – 135 с.
3. Баран Я. Фразеологія у системі мови / Я. Баран. – Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 1997. – 176 с.
4. Білецький А. Про мову і мовознавство : навч. посіб. / А. Білецький. – К. : АртЕк, 1996. – 224 с.
5. Білоноженко В. М. Функціонування та лексикографічна розробка українських фразеологізмів : монографія / В. М. Білоноженко, І. С. Гнатюк. – К. : Наукова думка, 1989. – 155 с.
6. Богдан С.К. Мовний етикет українців: традиції і сучасність. – К.: Рідна мова, 1998. – 475 с.
7. Винницький В. М. Наголос у сучасній українській мові / В. М. Винницький. – К. : Рад.школа, 1984. – 160 с.
8. Глазова О. П. Українська орфографія : навч. посібник. / Олександра Павлівна Глазова – Х. : Веста : Ранок, 2005. – 384 с.
9. Глазова О. П. Українська пунктуація : навч. посібник. / Олександра Павлівна Глазова – Х. : Веста : Ранок, 2004. – 352 с.
10. Інтонація як мовний засіб вираження думки: 36, статей АН УРСР, I-ту мовознавства ім. О.О.Потебні / Відп. ред. А. Й. Багмут. – К. : Наук, думка, 2005. - 774 с.
11. Карпенко Ю.О. Фонетика і фонологія сучасної української мови: Навч. посібник для студентів філологічного факультету. – Одеса: Чорномор’я, 1996.
12. Козачук Г. О. Практичний курс української мови : навч. посібник для вузів / Ганна Олександрівна Козачук, Надія Григорівна Шкурятяна. – К. : Вища шк., 1993. – 367 с.
13. Кочерган М. П. Слово і контекст: лексична сполучуваність і значення слова / М. П. Кочерган. – К. : Вища школа, 1980. – 184 с.

14. Лисиченко Л. А. Лексикологія сучасної української мови: семантична структура слова / Л. А. Лисиченко. – Харків, 1977. – 115 с.
15. Максименко В. Ф. Орфографічний тренажер / В. Ф. Максименко. – Х. : ТОРСІНГ ПЛЮС, 2005. – 272 с.
16. Масенко Л. Т. Мова і суспільство. Постколоніальний вимір. – К., 2004.
17. Тоцька Н. І. Українська пунктуація : практикум : [навч. посібник] / Ніна Іванівна Тоцька – К. : Вища шк., 1990. – 160 с.
18. Омельчук С. А. Практикум з правопису української мови: система дослідницьких вправ: Навч. посібник. К.: Грамота, 2009. — 224 с.
19. Пономарів О. Д. Культура слова: Мовностилістичні поради: Навч. посібник. — 2-ге вид., стереотип. - К.: Либідь, 2001. — 240 с.
20. Спанатій Л. С. Український правопис : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Л. С. Спанатій. – Миколаїв : МДУ імені В. О. Сухомлинського, 2008. – 56 с.
21. Сербенська О. А. Культура усного мовлення : практикум : навчальний посібник / О. А. Сербенська. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 216 с.
22. Скрипник Л. Г. Фразеологія української мови / Л. Г. Скрипник. – К. : Наукова думка, 1973. – 280 с.
23. Ставицька Л. Арго, жаргон, сленг: соціальна диференціація української мови / Леся Ставицька. – К. : Критика, 2005. – 462(1) с.
24. Ставицька Л. О. Українсько-російська двомовність. Лінгвосоціокультурні аспекти. – К. : «Пульсари», 2007. – 200 с.
25. Ткаченко Є. М. Українська мова. Пунктуація: правила, вправи, диктанти : навч. посібник / Є. М. Ткаченко. – Х. : Консум, 2001. – 288 с.
26. Тоцька Н. І. Сучасна українська літературна мова : фонетика, орфографія, графіка, орфографія / Н. І. Тоцька. – К. : Вища школа, 1981. – 184 с.
27. Українська мова: Практикум: Навч. посібник / Пазяк О. М., Сербенська О. А., Фурдуй М. І., Шевченко Л. Ю. – К. : Либідь, 2000. – 384 с.
28. Чак Є. Д. Складні випадки правопису та слововживання / Євгенія Давидівна Чак – К. : А.С.К., 1998. – 272 с.
29. Читай і знай! : довід.-практикум з граматики та стилістики сучас. укр. мови / Н. Я. Дзюбишина-Мельник, О. Я. Лаврінець, К. С. Симонова, Л. Ф. Ціпцюра. – К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2007. – 197 с.
30. Чуріна В. Ф. Український правопис у таблицях і схемах. – К.: Логос, 1998. – 180 с.
31. Шевчук С. В. Практикум з української мови: модульний курс: Навчальний посібник / Шевчук С. В., Лобода Т. М. – К.: Вища школа, 2006. – 326 с.
32. Шкуратяна Н.Г. Сучасна українська літературна мова. Модульний курс [Текст] : Навч. посібник для студентів філологічних спеціальностей вищ. навч. закладів / Н.Г. Шкуратяна, С.В. Шевчук. – К.: Вища школа, 2007. – 823с.
33. Шульжук Н. В. Практикум з правопису української мови: навчально-методичний посібник для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів / Наталія Шульжук. – Рівне – Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2013. – 396 с. – Режим доступу: [http://lib.oa.edu.ua/files/funds/vudavnutstvo/Shulzhuk\\_praktykum\\_z\\_pravopysu.pdf](http://lib.oa.edu.ua/files/funds/vudavnutstvo/Shulzhuk_praktykum_z_pravopysu.pdf)
34. Ющук І. П. Практикум з правопису української мови / Іван Пилипович Ющук – 4-те вид. – К. : Освіта, 2000. – 254 с.
35. Яцимірська М. Г. Сучасна українська мова : Пунктуація : [навч. посібник]. / М. Г. Яцимірська. – Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2002. – 286 с.

1. Білоусенко П.І. Історія суфіксальної системи українського іменника. – К., 1993.
2. Безпояско О.К., Городенська К.Г. Морфеміка української мови. – К., 1987.
3. Карпіловська Є.А. Суфіксальна підсистема сучасної української літературної мови: будова та реалізація. – К., 1999.
4. Клименко Н.Ф., Карпіловська Є.А. Морфемно-словотвірний фонд української мови як дослідницька та інформаційно-довідкова система // Мовознавство. – 1990. – № 6.
5. Горпинич В.О. Українська словотвірна дериватологія: Навч. посібник. – ДДУ, 1998.
6. Клименко Н.Ф., Карпіловська Є.А. Словотвірна морфеміка сучасної української літературної мови. – К., 1998.
7. Городенська К.Г., Кравченко М.В. Словотвірна структура слова. – К., 1981.
8. Горпинич В.О. Будова слова і словотвір. – К., 1977.
9. Горбачук В.Т. Основа слова // УМЛШ. – 1988. – № 6.
10. Карпенко Ю.О. Синхронічна сутність лексико-семантичного способу словотвору // Мовознавство. – 1992. – № 4.
11. Клименко Н.Ф. Система афіксального словотворення сучасної української мови. – К., 1973.
12. Ковалик І.І. Вчення про словотвір. – Львів, 1961.
13. Ковалик І.І. Основні проблеми вчення про словотвір // УМЛШ. – 1970. – № 10.
14. Пінчук О.Ф. До питання про словотвірне значення // Мовознавство. – 1975. – № 6.
15. Сікорська З.С. Способи словотворення // УМЛШ. – 1978. – № 11.
17. Каспиришин З.О. Складні випадки словотвірного аналізу // УМЛШ. – 1989. – № 11. – С. 53-58.
18. Плющ М.Я. Словотворення та вивчення його в школі. – К., 1985.
19. Касевич В.Б. Морфонологія. – Л., 1986.
20. Чурганова В.Г. Очерки русской морфонологии. – М., 1973.

#### *Граматика. Морфологія*

1. Безпояско О.К. Іменні граматичні категорії (функціональний аналіз) – К., 1991.
2. Бондарко А.В. Теория морфологических категорий. – М., 1976.
3. Ващенко В.С. Явища переходу в системі частин мови // УМЛШ. – 1953. – № 6.
  1. Вихованець І.Р. У світі граматики. – К., 1987
  2. Вихованець І.Р. Частини мови в семантико-граматичному аспекті. – К., 1988.
  3. Жовтобрюх М.А. Система частин мови в українській лінгвістичній традиції // Мовознавство. – 1993. – № 3.
  4. Карпенко Ю.О. Ще раз про критерії виділення частин мови // Мовознавство. – 2001. – № 3.
  5. Кучеренко І.К. Теоретичні питання граматики української мови. Морфологія. – К., 1981.
  6. Шкільник М.М. Проблемний підхід до вивчення частин мови. – К., 1986.

#### *Іменник*

1. Безпояско О.К. Іменні граматичні категорії (функціональний аналіз). – К.: Наук. думка, 1991.
2. Безпояско О.К. Зони перехідності в граматичній категорії числа іменника // Мовознавство. – 1995. – № 2-3. – С. 9-12.
3. Вакула Г.Г. Категорія істот і категорія неістот в українській мові // УМЛШ. – 1965. – № 6. – С. 19-25.
4. Вихованець І.Р. Дві версії про місцевий відмінок // Мовознавство. – 1994. – № 1. – С. 25-30.
5. Вихованець І.Р. Система відмінків української мови. – К., 1987.
6. Городенська К.Г. Структура складних іменників у контексті семантичного синтаксису // Мовознавство. – 1988. – № 3. – С. 27-34.
7. Горяний В.Д. Визначення синтаксичної ролі іменника // УМЛШ. – 1968. – № 2. – С. 52-55.
8. Дудик П.С. Про родові та відмінкові форми деяких іменників // УМЛШ. – 1965. – № 10. – С. 24-27.
9. Загнітко А.П. Диференціація невідмінюваних іменників за родами в українській мові // Укр. мовознавство. – 1985. – Вип. 13. – С. 89-94.
10. Загнітко А.П. Категорія роду в системі граматичних категорій іменника // Мовознавство. – № 2. – С. 62-67.
11. Загнітко А.П. Функції граматичних форм роду іменників // УМЛШ. – 1990. – № 6. – С. 50-54.
12. Карпенко Ю.О. Друга відміна іменників // УМЛШ. – 1984. – № 11. – С. 29-34.

13. Карпенко Ю.О. Теоретичні засади розмежування власних і загальних назв // Мовознавство. – 1975. – № 4. – С. 46-51.
14. Карпенко Ю.О., Фащенко М.М. Третя відміна іменників // УМЛШ. – 1974. – № 11.
15. Карпенко Ю.О. Четверта відміна іменників // УМЛШ. – 1972. – № 10.
16. Кучеренко І.К. Категорія відмінка в сучасній українській літературній мові. – Львів, 1961.
17. Леонова М.В. Загальне лексичне і граматичне значення іменника // УМЛШ. – 1971. – № 7.
18. Леонова М.В. Система семантичних категорій іменника // УМЛШ. – 1980. – № 12.
19. Матвіяс І.І. Іменник в українській мові. – К., 1974.
20. Мацьків П.В. Наголос і морфемна структура іменника // Мовознавство. – 1994. – № 1. – С. 34-40.
21. Пентилюк М.І. Загальне поняття про іменник // УМЛШ. – 1969. – № 12. – С. 71-78.
22. Плющ М.Я. Значення відмінкових форм іменника // УМЛШ. – 1970. – № 8.
23. Самійленко С.П. Типи відмін іменників в українській мові та провідні фактори їх становлення // Мовознавство. – 1977. – № 1.
24. Скаб М.С. Кличний відмінок та його синтаксичні функції // УМЛШ. – 1990. – № 1. – С. 64-66.
25. Томіліна Г.Я. Семантичні та структурно-граматичні особливості збірних іменників // УМЛШ. – 1971. – № 4.
26. Чернецький В.К. Лексико-семантичні групи множинних іменників // УМЛШ. – 1971. – № 4.

#### *Прикметник*

1. Білоштан А.П. Наголос членних прикметників у сучасній українській літературній мові. – К., 1958.
2. Грищенко А.П. Прикметник в українській мові. – К., 1978.
3. Грищенко А.П. Прикметник у системі частин мови // Мовознавство. – 1973. – № 6. – С. 15-26.
4. Грищенко А.П. Прикметник у структурі словосполучення і речення // УМЛШ. – 1986. – № 7. – С. 39-45.
5. Грищенко А.П. Якісні прикметники в історії української мови // Мовознавство. – 1978. – № 1.
6. Карпенко Ю.О. Ступені порівняння прикметників в українській мові // Українська мова в школі. – 1960. – № 1.
7. Казнадзей Й. Прикметник: Вивчення в школі // Початкова школа. – 1987. – № 11. – С. 43-46.
8. Крижановська Н.О. Короткі форми прикметників в українській мові // Українська мова в школі. – 1960. – № 1.
9. Кошова І.Г. Про кількісну і якісну природу прикметника // Мовознавство. – 1970. – № 4. – с. 11-15.
10. Леонова М.В. Субстантивація прикметників в українській мові // Укр. мова в школі. – 1960. – № 1. – С. 20-25.
11. Майданник З.М. Засоби вираження кількісної характеристики ознаки, названої прикметником, в українській та англійській мовах // Мовознавство. – 1994. – № 1. – С. 58-60.
12. Тимченко М.П. Якісні відіменникові прикметники у функціональних стилях мовлення // Мовознавство. – 1979. – № 4.
13. Тронь К.Г. Нестягнені форми прикметників в українській мові // УМЛШ. – 1972. – № 7. – С. 33-35.
14. Франчук В.Ю. Перехід відносних прикметників у якісні // УМЛШ. – 1964. – № 12. – С. 21-25.

#### *Числівник*

1. Арполенко Г.П., Городенська К.Г., Щербатюк Г.Х. Числівник української мови. – К., 1980.
2. Арсірій А.Т. Відмінювання числівників // УМЛШ. – 1988. – № 4. – С. 74-76.
3. Баранник Д.Х. Морфологічні особливості числівників // УМЛШ. – 1966. – № 6. – С. 15-19.
4. Блик О.П. Структура числівників 11-18, 20, 30 // УМЛШ. – 1986. – № 8.
5. Герасимчук В.А. Майже все про числівник. – К., 1995.
6. Івченко М.П. Числівники української мови. – К., 1955.
7. Налович М.В. Синтаксичні зв'язки кількісних числівників // УМЛШ. – 1964. – № 12. – С. 79-81.
8. Павлович М.В. Синтаксичні зв'язки кількісних числівників // УМЛШ. – 1964. – № 12.
9. Симоненкова Л., Остаф Я. Числівник // Дивослово. – 1994. – № 7.

#### *Займенник*

1. Дзендзелівський Й.О. Проніміналізація в українській мові // УМЛШ. – 1955. – № 1.
2. Жовтобрюх М.А. Займенник у системі частин мови // Мовознавство. – 1994. – № 6.
3. Крижанівська Н.О. Займенники і частки займенникового походження // УМЛШ. – 1957. – № 1.
4. Матвіяс І.Г. Синтаксичні властивості займенника в українській літературній мові // Дослідження з синтаксису української мови. – К., 1958. – С. 77-128.
5. Матвіяс І.Г. Синтаксис займенника в українській мові. – К., 1962.
6. Ожоган В.М. Займенникові слова у граматичній структурі сучасної української мови. – К., 1997.
7. Сич В.Ф. Особові та зворотний займенники // УМЛШ. – 1976. – № 4. – С. 29-38.
8. Сич В.Ф. Присвійні займенники в сучасній українській мові // УМЛШ. – 1982. – № 2. – С. 39-43.
9. Шелехова Г. Займенник // Дивослово. – 1995. – № 9. – С. 38-41.

*Дієслово. Дієприкметник. Дієприслівник*

1. Арсірій А.Т. Дієслово як частина мови // УМЛШ. – 1989. – № 1. – С. 76-78.
2. Возний Т.М. Структурно-семантичні групи дієслів в сучасній українській мові // УМЛШ. – 1976. – № 3. – С. 27-34.
3. Гнатюк Г.М. Дієприкметник в сучасній українській літературній мові. – К., 1982.
4. Гнатюк Г.М. Синтаксичні функції дієприкметників у сучасній українській мові // Мовознавство. – 1980. – № 4. – С. 18-28.
5. Загнітко А.П. Система і структура граматичних категорій дієслова. – К., 1990.
6. Карп'юк М.Л. Структурно-семантична характеристика форм інфінітива // Українське мовознавство. – 1978. – № 6.
7. Ковалик І.І. Граматична структура системи дієслівних форм у сучасній українській літературній мові // Мовознавство. – 1976. – № 4.
8. Коць Л.М. Дієприслівник у сучасній українській літературній мові (Специфіка зв'язків та їх значень). – К., 1964.
9. Кучеренко І.К. Граматична характеристика дієприкметника і його місце в системі частин мови // Мовознавство. – 1967. – № 4.
10. Медведєва Л.М. Про співвідношення категорій предикативності і стану // Мовознавство. – 1983. – № 3.
11. Мельник Ю.В. Давноминулий час: проблема та гіпотези // Мовознавство. – 1996. – № 1.
12. Передрій Г. Дієприслівник // Дивослово. – 1994. – № 12. – С. 36-38.
13. Пітінов В.М. До питання про внутрішню дистрибуцію дієслів // Мовознавство. – 1973. – № 5. – С. 36-44.
14. Русанівський В.М. Дієприкметники й слова дієприкметникового походження // УМЛШ. – 1968. – № 8. – С. 28-36.
15. Русанівський В.М. Дієслово – рух, дія, образ. – К., 1977.
16. Русанівський В.М. Структура українського дієслова. – К., 1971.
17. Сасинович Є.С. Дієприслівники в сучасній українській мові. – К., 1963.
18. Середа Ф.Я. Розмежування активних дієприкметників на *-учий, -ачий* і прикметників на *-учий, -ачий* // Мовознавство. – 1974. – № 4.
19. Сич В.Ф. Синтаксичні функції інфінітива // УМЛШ. – 1972. – № 3. – С. 24-31.
20. Скляренко В.Г. З історії акцентуації дієприслівників української мови // Мовознавство. – 1991. – № 5.
21. Соколова С.О. Час та його відображення в граматичних категоріях дієслова // Мовознавство. – 1995. – № 4, 5.
22. Шевчук О.С. Стилістичне вживання часових форм дієслова // УМЛШ. – 1974. – № 1.

*Прислівник*

1. Арсірій А.Т. Прислівник // УМЛШ. – 1993. – № 7.
2. Білоусенко П.І. Прислівники часу в сучасній українській мові // УМЛШ. – 1982. – № 7. – С. 43-45.
3. Болюх О.В. Морфолого-синтаксичні особливості прислівників // Мовознавство. – 1994. – № 6.
4. Гальчук В.Ю. З історії акцентуації прислівників в українській мові // Мовознавство. – 1995. – № 6.



5. Грещук В.В. До питання про словотвір прислівників на -о // *Мовознавство*. – 1990. – № 2.
6. Кучеренко І.К. Класифікація прислівників за значенням // *Українська мова в школі*. – 1954. – № 6.
7. Муқан Г.М. Морфологічна будова і способи творення прислівників // *УМЛШ*. – 1983. – № 10.
8. Німчук В.В. Прислівник / *Історія української мови: Морфологія*. – К., 1978. – С. 342-348.
9. Русанівський В.М. Означальні, предикативні і модальні прислівники // *УМЛШ*. – 1967. – № 4. – С. 22-26.
10. Чапля І.К. Прислівники в українській мові. – Харків, 1960.

*Службові частини мови. Вигук*

1. Богдан М.М. Сполучники і сполучні слова як засоби зв'язку частин складнопідрядного речення // *УМЛШ*. – 1979. – № 1.
2. Вихованець І.Р. Прийменникова система української мови. – К., 1980.
3. Гамалій А.П. Загальне поняття про сполучник // *УМЛШ*. – 1970. № 3.
4. Герман К.Ф. Критерії розрізнення омонімічних сполучників і сполучних слів // *УМЛШ*. – 1970. – № 5.
5. Гальона Н.П. Функції модальних часток // *УМЛШ*. – 1990. – № 11.
6. Іваненко З.І. Семантична структура прийменникових конструкцій // *Мовознавство*. – 1978. – № 3.
7. Кучеренко І.К. Лексичне значення прийменника // *Мовознавство*. – 1978. – № 3.
8. Курносова Н.О. Про знаковий статус вигуків // *Мовознавство*. – 1990. – № 2.
9. Мацько Л.І. Інтер'єктиви в українській мові. – К., 1981.
10. Медведєв Ф.П. Система сполучників в українській мові. – Х., 1962.
11. Мельничук О.С. Історичний розвиток функції і складу прийменників в українській мові // *Слов'янське мовознавство*. – К., 1966. – Т.3. – с.124-194.
12. Николаева Т.М. Функции частиц в высказывании. – М., 1985.
13. Симонова К.С. З історії стверджувальних часток // *Мовознавство*. 1980. – № 4.
14. Симонова К.С. Категоріальні ознаки та синтаксичні функції часток // *УМЛШ*. – 1983. – № 7.
15. Симонова К.С. Модальне слово чи модальна частка? // *УМЛШ*. – 1989. – № 10.

*Діалектологія української мови*

1. Аркушин Г.Л. Іменний словотвір західнополіського говору. – Луцьк: Вежа, 2004. – 764 с.
2. Аркушин Г.Л. Словотвір антропонімів в оповіданнях Лесі Українки на волинську тематику і їх паралелі в сучасних західнополіських говірках // *Науковий вісник ВДУ: Філологічні науки*. – Луцьк : Вежа, 1999. – № 10. – С. 66–68.
3. Асаула М. Особливості словотворення в дитячому мовленні (на матеріалі мовлення дітей центральної Слобожанщини (Харківщини)) // *Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства*. – Ужгород, 2008. – Вип. 12. – С. 61–63.
4. Баденкова В. До етнічно-лінгвістичної характеристики Бузько-Інгульського ареалу / В. М. Баденкова // *Історія Півдня України від найдавніших часів до сучасності: проблеми національного, політичного, соціального, економічного, технічного, правового, релігійного та культурного розвитку* : зб. наук. пр. : в 3-х ч. – Миколаїв-Одеса. – Ч. 1. – 1999. – С. 144–149.
5. Баденкова В. Із спостережень над народними назвами хвороб Бузько-Інгульського ареалу / В. М. Баденкова // *Ономастика і апелятиви* : зб. наук. пр. ; [за ред. В. О. Горпинича]. – Дніпропетровськ : ДДУ, 2000. – Вип.10. – С. 14–19.
6. Баденкова В. Із спостережень над народною медичною лексикою Миколаївщини / В. М. Баденкова // *Східнослов'янські мови в їх історичному розвитку* : зб. наук. пр. , присвячених пам'яті проф. С. П. Самійленка : у II-х частинах. – Запоріжжя, 1996. – Ч. 2. – С. 66–69.
7. Баденкова В. Лексика народної медицини Миколаївщини / В. М. Баденкова // *Дослідження з мовознавства*. – Дніпропетровськ : Навчальна книга, 1998. – Т. 4. – С. 11–18.
8. Баденкова В.М. Лексика традиційної народної медицини в українських говірках Інгульсько-Бузького межиріччя: Автореф. дис. ... канд. філол. наук. – Запоріжжя, 1999. – 20 с.



9. Баденкова В. Лексичні особливості знахарських обрядів Інгульсько-Бузького межиріччя / В. М. Баденкова // Бористен. – Дніпропетровськ, 1999. – № 4 (94). – С. 9.
10. Баденкова В. Мовознавчі нотатки з народної медицини Миколаївщини / В. М. Баденкова // Суспільствознавчі науки та відродження нації : зб. наук.пр. ; [відп. ред. М. І. Дубина]. – Луцьк, 1997. – Кн. III. – С. 9–11.
11. Баденкова В. Назви хліба в українських говірках Бузько-Інгульського ареалу / В. М. Баденкова // Слов'янська писемність у контексті християнської культури : матеріали круглого столу до Дня слов'янської писемності та культури ; [ за заг. ред. Н. В. Коч]. – Миколаїв, МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2013. – С. 15–23.
12. Баденкова В. Народна фразеологія Миколаївщини (на матеріалі української медичної термінології) / В. М. Баденкова // Українське та слов'янське мовознавство : зб. наук. пр. – Ужгород : УНУ, 2001. – Вип. 4. – С. 78–81.
13. Баденкова В. Співвідношення народно-розмовної та літературної мови в медичній термінології говірок Миколаївщини / В. М. Баденкова // Українська мова – державна мова України : статті та тези Всеукраїнської наукової конференції, 24-25 лютого 1998 р. – Дніпропетровськ : ДДУ, 1998. – С. 96–99.
14. Бернштейн С. Кость Михальчук – учений, особистість // Проблеми сучасної ареалогії.– К.: Наук.думка, 1994.– С. 20 – 24.
15. Бичко З.М. Діалектна лексика Опілля. – Львів, 1997. – 136 с.
16. Бичко З.М. Перспективи взаємостосунків української літературної мови та діалектів // Лінгвістика: Збірн. наук.праць. – Луганськ: Альма матер. – 2003. – Вип. I. – С.89–93.
17. Бігусяк М.В. Лексика традиційних сімейних обрядів у гуцульському говорі: Автореф. дис. ... канд. філол. наук. – Івано–Франківськ, 1997. – 24 с.
18. Ващенко В.С. Лінгвістична географія Наддніпрянщини: Лексичні матеріали. – Дніпропетровськ, 1968. – 158 с.
19. Ващенко В.С. Переселенські говори як джерело вивчення активних міжмовних контактів // Територіальні діалекти і власні назви. – К. : Наук. думка, 1965. – С. 3–9.
20. Ващенко В.С. Полтавські говори. – Харків, 1957.
21. Вербич С.О. Поліська лексика народної медицини та лікувальної магії (етимологічний аспект) // Мовознавство. – 2003. – № 1. – С.17–22.
22. Герман К.Ф. Українські говірки Північної Буковини в історичному та лінгвогеографічному аспекті: Фонетика. Фонологія. – Чернівці: Рута, 1995. – 400 с.
23. Глуховцева К. Слобожанські говірки як об'єкт досліджень // Вісн. Луганськ. держ. педун-ту ім. Т.Шевченка. – 1999. – № 10 (20). – С.80–84.
24. Гриценко П.Ю. Модельовання системи діалектної лексики. – К., 1984.
25. Громко Т.В. Семантичні особливості народної географічної термінології Центральної України (на матеріалі Кіровоградщини). – Кіровоград, 2000.
26. Гуцульські говірки: Лінгвістичні та етнолінгвістичні дослідження / Відп. ред. Ярослава Закревська. – Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича, 2000. – 364 с.
27. Дзендзелівський Й.О. Українсько–західнослов'янські лексичні паралелі. – К.: Наук.думка, 1969. – 210 с.
28. Діалектна мова: сучасний стан і динаміка в часі (до 100–річчя професора Федота Трохимовича Жилка): тези доп. Міжнар. наук.конф., 5–7 берез. 2008 р., Київ / Ред.: П. Ю. Гриценко; НАН України. Ін–т мовознав. ім. О. О. Потебні, Ін–т укр. мови. – К. : Вид. Дім Д. Бураго, 2008. – 224 с.
29. Євтушок О.М. Традиційне і нове в народному житті Західного Полісся // Народна творчість і етнографія. – 1985. – № 5. – С. 51–52.
30. Железняк М. Мовознавча спадщина В. Ганцова // Мовознавство.– 1990.– № 2.
31. Закревська Я. Незгаслий отчий світильник Олекси Горбача // Сучасність. – 1997. – № 10. – С. 122 – 128.

32. Залеський А. М. Вокалізм південно–західних говорів української мови / А. М. Залеський. – К.: Наук.думка, 1973. – 155 с.
33. Киричук Т. Лексика весільної обрядовості у говірках Миколаївщини // Східнослов'янські мови в їх історичному розвитку: Збірн. наук.праць, присв. пам'яті проф. С.П.Самійленка. – Запоріжжя: ЗДУ, 1996. – Ч. II. – С. 63–66.
34. Клімчук Ф. Гаворкі Берасцейска–Пінскага Палесся і Падляшша як вынік гістарычнага развіцця // *Język ukraiński: współczesność – historia.*– Lublin, 2003.– S. 245 – 258.
35. Кобилянський Б.В. Діалект і літературна мова / Б. В. Кобилянський. – К. : Рад.шк., 1960. – 276 с.
36. Коваленко О. Про деякі назви одягу та взуття у говірках Миколаївщини // Східнослов'янські мови в їх історичному розвитку: Збірн. наук.праць, присв. пам'яті проф. С.П.Самійленка. – Запоріжжя: ЗДУ, 1996. – С.61–63.
37. Лінгвістичний атлас – від створення до інтерпретації / Ред.: П. Гриценко; Н. Хобзей; Ін–т українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. – Л., 2006. – 432 с. – (Діалектол. студії).
38. Лукінова Т.Б. Роль Харківської філологічної школи в розвитку порівняльно–історичних досліджень в Україні // Традиції Харківської філолог. школи. До 100–річчя М. Ф. Наконечного // Вісник ХНУ. – 2000. – № 491. – С. 57–63.
39. Магрицька І. Семантична структура і культурна мотивація весільних фразеологізмів у східнословобожанських говірках // Діалектологічні студії: 2: Мова і культура. – Львів: Ін–т українознавства ім. І. Крип'якевича НАНУ, 2003. – С. 182–193.
40. Мартинова Г. І. Дублетно–синонімічні відношення у побутовій лексиці правобережної Черкащини // Мовознавство. – 2000. – № 6. – С. 31–40. Мартинова Г. І. Середньонаддніпряньський діалект. Фонологія і фонетика : [монографія] / Г. І. Мартинова. – Черкаси : Тясмин, 2003. – 367 с.
41. Матвіяс І.Г. Варіанти української літературної мови. – К.: НАНУ, 1998. – 162 с.
42. Міняйло Р.В. Активні процеси в ареальній фразеології сходу України: Автореф. дис. ... канд. філол. наук. – Донецьк, 2001. – 19 с.
43. Москаленко Л.А. Ботанічна лексика українських говірок: Автореф. дис. ... канд. філол. наук. – К., 1992. – 18 с.
44. Назви одягу та взуття Правобережного Полісся / Никончук М., Никончук О., Добролюбова І., Гримашевич Г. – Житомир, 1998. – 212 с.
45. Никончук М. В., Никончук О. М., Мойсеєнко В. М. Поліська лексика народної медицини та лікувальної магії. – Житомир: Полісся, 2001. – 148 с.
46. Ніколаєнко І.О. Структура й ареальна характеристика лексики традиційного ткацтва в українських східнословобожанських говірках: Автореф. дис. ... канд. філол. наук. – Запоріжжя, 2000. – 24 с.
47. Олійник М.Я. Фразеологія гуцульських говірок: Автореф. дис. ... канд. філол. наук. – Львів, 2002. – 20 с.
48. Пачева В.М. Українські говірки Запорізького Надазов'я: Автореф. канд. філол. наук. – Запоріжжя, 2002. – 18 с.
49. Поповський А.М. Значення південноукраїнських степових говорів у формуванні літературно–національної мови: Навчальний посібник. –Дніпропетровськ: Дніпропетровськ. ун–т, 1989. – 87 с.
50. Спанатій Л. Про деякі назви гончарного матеріалу в говорах української мови // Східнослов'янські мови в їх історичному розвитку: Збірн. наук.праць, присв. пам'яті проф. С. П. Самійленка. – Запоріжжя: ЗДУ, 1996. – Ч. II – С. 33–36.
51. Тимченко М.П. Про назви деяких страв з картоплі в народній мові Миколаївщини // Проблеми української діалектології на сучасному етапі: Тези. – Житомир, 1990. – С. 198–199.

52. Тимченко М.П., Токар В.П. Рибальська лексика в народній мові Бузько–Інгульського ареалу // Науково–технічна революція і сучасні процеси розвитку лексики української народнорозмовної мови: Тези доп. респ. конф. (листопад 1989). – Ужгород, 1989. – С.143–145.
53. Флаєр М. Четверта палаталізація задньоязикових приголосних в українській мові: північноукраїнські говори // Мовознавство. – 1992. – № 1. – С. 3–10.
54. Фроляк Л. Д. Акаючі говірки Донеччини // Вісн. ХНУ ім. В. Н. Каразіна : Філологія. – 2002. – № 572. – Вип.36. – С. 41–51.
55. Хобзей Н. В. Міфологічна лексика українських говорів закарпатського ареалу: Автореф. дис. ... канд. філол. наук. – Львів, 1995. – 26 с.
56. Ходаковська О. О. Слова іншомовного походження у говірках Слобожанщини наприкінці XVIII – у I пол. XIX ст. // Вісн. ХНУ ім. В. Н. Каразіна: Філологія. – 2000. – № 538. – Вип.34. – С.171–175.
57. Чорноморець Г. М. Назви посуду, кухонного начиння у говорах Миколаївщини // Проблеми української діалектології на сучасному етапі: Тези. – Житомир, 1990. – С.202–203.
58. Шарпило Б. А. До питання про історичну природу деяких гіперичних явищ південно–східного наріччя української мови // Вісн. Луган. держ. пед. ун–ту ім.Т.Шевченка: Філол. науки. – 2000. – № 4. – С.10–21.
59. Шевельов Ю. Про генетизм у діалектологічній концепції К. Михальчука // Проблеми сучасної ареалогії. – К.: Наук.думка, 1994. – С. 11–19.
60. Яким М., Зубицька М. З діалектології Бойківщини: іменникова словозміна, іменникова фразеологія. – Дрогобич: Коло, 2002. – 148 с.
61. CzyŜewski F. Z historii badań atlasowych nad ukraińskimi gwarami PobuŜa (1926 – 1988) // Badania dialektów i onomastyki na pograniczu polsko–wschodniosłowiańskim.– Białystok, 1995.– S. 19 – 30.
62. Łesiów M. Gwary ukraińskie makroregionu Lubelskiego: Z historii badań naukowych // Roczniki humanistyczne.– T. XLII, zeszyt 7.– 1994.– S. 34 – 43.
63. Łesiów M. Trzy okresy badań nad ukraińską mową łemkowską // Polska Akademia Umiejętności: Prace Komisji Wschodnioeuropejskiej.– T. V.– 1997.– S. 65 – 75.

### Електронні ресурси

#### Підручники

1. Бевзенко С. П. Історія українського мовознавства. Історія вивчення української мови [Електронний ресурс] / С. П. Бевзенко. – К. : Вища шк., 1991. – 231 с. – Режим доступу : <http://uareferats.com/index.php/book/details/231>.
2. Бевзенко С. П. Практичні заняття з української діалектології. навчально-методичний посібник для вузів [Електронний ресурс] / Степан Пилипович Бевзенко. – Одеса: Видавництво Одеського університету, 1970. – 95 с. – Режим доступу : <http://www.ex.ua/9457160>.
3. Бевзенко С. П. Українська діалектологія [Електронний ресурс] / С. П. Бевзенко. – К. : Вища школа, 1980. – 233 с. – Режим доступу : [https://vk.com/doc-59544693\\_238942495](https://vk.com/doc-59544693_238942495).
4. Безпояско О.К. та ін. Граматика української мови. Морфологія: Підручн. для студ. філол. фак. вузів [Електронний ресурс] / О.К. Безпояско, К.Г. Городенська, В.М. Русанівський. – К. : Либідь, 1993. – 336 с. – Режим доступу : [http://1576.ua/uploads/files/5573/Bezpoiasko\\_Hramatyka\\_ukr\\_movy\\_Morfolohiia\\_1993.jpg](http://1576.ua/uploads/files/5573/Bezpoiasko_Hramatyka_ukr_movy_Morfolohiia_1993.jpg).
5. Горпинич В.О. Морфологія української мови [Текст] :Підручник для студентів вищих навч. закладів [Електронний ресурс] / В.О. Горпинич. – К.: Академвидав, 2004. – 336 с. – Режим доступу : <http://fs169.www.ex.ua/get/688943faa601b442b9208be00999ac98/24126610/Gorpinuch%20V.%20Morfologija%20ukrajins%60koji%20movu.pdf>
6. Електронний підручник з сучасної української мови (Словотвір. Морфологія) [Електронний ресурс] / [наук. керівник Н. П. Дарчук]. – Режим доступу : <http://linguist.univ.kiev.ua/WINS/pidruchn/index.htm>

7. Електронний підручник з української мови (фонетика, лексика, морфеміка, словотвір, морфологія, синтаксис, стилістика). – Режим доступу : <http://www.mova.info/pidruchn.aspx>
8. Кобилянський Б.В. Діалект і літературна мова [Електронний ресурс] / Б. В. Кобилянський. – К.: Рад.шк., 1960. – 276 с. – Режим доступу : [http://grinch-home.at.ua/load/pidruchniki\\_z\\_ukrajinskoji\\_movi/dialektologija/23](http://grinch-home.at.ua/load/pidruchniki_z_ukrajinskoji_movi/dialektologija/23)
9. Матвіяс І. Г. Українська мова і її говори [Електронний ресурс] / І. Г. Матвіяс. – К. : Наукова думка, 1990. – 169 с. – Режим доступу : <http://www.twirpx.com/file/232629/>.
10. Плющ М.Я. Граматика української мови. У 2-х частинах: Підручник для студентів філологічних спеціальностей вищ. навч. закладів. Ч.1. Морфеміка. Словотвір. Морфологія [Електронний ресурс] – К.: Вища школа, 2005. – 286 с. – Режим доступу : [www.ex.ua/14316707](http://www.ex.ua/14316707)
11. Сучасна українська літературна мова : морфологія / за заг. ред. акад. АН УРСР І. К. Білодіда [Електронний ресурс]. – К. : Наук.думка, 1969. – 583 с. – Режим доступу : <http://lucl.kiev.ua/index.php/elektronna-bibiloteka/novi-nadkhodzheniya-elektronnikh-knig/24-bilodida-i-k-suchasna-ukrajinska-literaturna-mova-morfologiya>.
12. Електронний підручник з української мови (фонетика, лексика, морфеміка, словотвір, морфологія, синтаксис, стилістика)  
<http://www.mova.info/pidruchn.aspx>
13. Загнітко А. Український синтаксис: теоретико-прикладний аспект. – Донецьк, 2009. – 137 с  
[http://www.ukrajnistika.edu.rs/preuzimanje/UKR\\_sintaksis.pdf](http://www.ukrajnistika.edu.rs/preuzimanje/UKR_sintaksis.pdf)
14. Загнітко А.П. Теорія сучасного синтаксису: Монографія. Вид. 2-ге, виправл. і доп. – Донецьк : Дон НУ. – 2007. – 294 с.  
[http://www.ukrajnistika.edu.rs/preuzimanje/zagnitko\\_a\\_teoriya\\_suchasnogo\\_sintaksisu.pdf](http://www.ukrajnistika.edu.rs/preuzimanje/zagnitko_a_teoriya_suchasnogo_sintaksisu.pdf)
15. Шульжук К.Ф. Синтаксис української мови. – К.: Academia, 2004. – 356 с.  
<http://dspace.nua.kharkov.ua/jspui/bitstream/123456789/939/1/SUM.pdf>
16. Г. В. Купрікова. Сучасна українська мова. Синтаксис: Навчальний посібник для студентів гуманітарних факультетів вищих навчальних закладів. – Харків, 2015. – 96 с.  
<http://dspace.nua.kharkov.ua/jspui/bitstream/123456789/939/1/SUM.pdf>
17. Синтаксис української мови: навчально-методичний комплекс / укл. О. В. Дуденко. – Умань, 2015. – 208 с.  
[http://dspace.udpu.org.ua:8080/jspui/bitstream/6789/3389/1/sintaxis\\_komplex\\_15.pdf](http://dspace.udpu.org.ua:8080/jspui/bitstream/6789/3389/1/sintaxis_komplex_15.pdf)

### *Журнали*

1. Мовознавство: науково-теоретичний журнал Інституту мовознавства ім. О. О. Потебні та українського мовно-інформаційного фонду НАН України. – Режим доступу : [www.movoznavstvo.org.ua/](http://www.movoznavstvo.org.ua/)
2. Українська мова і література в школі: науково-методичний журнал – Режим доступу : [http://www.undip.org.ua/news/fahovi\\_detail.php?ID=372](http://www.undip.org.ua/news/fahovi_detail.php?ID=372)

### *Інші ресурси*

1. Волинь філологічна: текст і контекст. Західнополіський діалект у загальноукраїнському та всеслов'янському контекстах: Зб. наук.пр. – Вип. 4 [Електронний ресурс] / Упорядкування Г. Л. Аркушина.– Луцьк: РВВ “Вежа” Волин.держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2007. – 428 с. – Режим доступу : [http://www.nbu.gov.ua/old\\_jrn/Soc\\_Gum/Vftk/2007\\_4.pdf](http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Vftk/2007_4.pdf)
2. Куриленко В. М. [Інструкційна програма з питальником для збору лексики тваринництва](https://docs.google.com/viewer?a=v&pid=sites&srcid=ZGVmYXVsdGRvbWFpbXhkaWFsZWN0b2xvZ3xneDo1MGY4NDQ4ODkzNzQ2Mzcz) [Електронний ресурс] / В. М. Куриленко. – Глухів, 1978. – 34 с. – Режим доступу : <https://docs.google.com/viewer?a=v&pid=sites&srcid=ZGVmYXVsdGRvbWFpbXhkaWFsZWN0b2xvZ3xneDo1MGY4NDQ4ODkzNzQ2Mzcz>
3. Маньковська Т. О. Проблеми лінгвоукраїністики в науковій спадщині Проблеми лінгвоукраїністики в науковій спадщині Ватрослава Ягича : [монографія] [Електронний ресурс] / Тетяна Маньковська. – Тернопіль: Джура, 2007. – 228 с. Вступ – Режим доступу : [http://lib.npu.edu.ua/full\\_txt/MANLIN-2007/st%201-6.pdf](http://lib.npu.edu.ua/full_txt/MANLIN-2007/st%201-6.pdf).

4. Никончук М.В., Никончук О.М., Мойсієнко В.М. Поліська лексика народної медицини та лікувальної магії [Електронний ресурс]. – Житомир, 2001. – 147 с.– Режим доступу : <http://www.twirpx.com/file/826793/>

5. Словотвір української мови: науково-допоміжний бібліографічний покажчик [Електронний ресурс] / Наукова бібліотека Криворізького педагогічного інституту ДВНЗ «Криворізький національний університет»; упоряд. О. А. Дікунова, зав. інформаційно-бібліографічного відділу; за ред. Г. М. Віняр, канд. філол. наук, директора бібліотеки. – Кривий Ріг, 2012. – 36 с. – Режим доступу : [kdpu-library.ucoz.ru/.../slovotvir\\_ukrajinskoji\\_movi.doc](http://kdpu-library.ucoz.ru/.../slovotvir_ukrajinskoji_movi.doc)

6. Способи словотворення – Режим доступу : <http://westudents.com.ua/glavy/10891--6-sposobi-slovotvorenniya.html>

7. Бібліографія з синтаксису  
[https://digilib.phil.muni.cz/bitstream/handle/11222.digilib/128817/Books\\_2010\\_2019\\_018-2013-1\\_27.pdf?sequence=1](https://digilib.phil.muni.cz/bitstream/handle/11222.digilib/128817/Books_2010_2019_018-2013-1_27.pdf?sequence=1)

7.

### Словники

1. Аркушин Г.Л. Словник західнополіських говірок: У двох томах [Електронний ресурс] / Григорій Аркушин. – Луцьк: Ред.-вид. відд. "Вежа" Волин, держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2000. – Т. : А–Н., ХХІV + 354 с. – 1 – 380, Том 2 – 459 – Режим доступу : <http://www.ex.ua/97318360>.
2. Багатомовний словник (перекладний) – Режим доступу : <http://www.slovnyk.org>
3. «Великий тлумачний словник сучасної української мови онлайн». Условнику представлено активну лексику української літературної мови, терміни, номенклатурні та складноскорочені слова, слова історичного фонду. – Режим доступу : <http://www.slovnyk.net>
4. Гуйванюк Н. Словник буковинських говірок [Електронний ресурс]. – Чернівці: Рута, 2005. – 688 с.– Режим доступу : <http://www.twirpx.com/file/1060735/>
5. «Лінгвістичний портал». Найпопулярніші розділи: «Чотиримовний науковий словник», «Перекладач», «Словники», «Відкритий словник», «Електронний підручник з української мови» (фонетика, лексика, морфеміка, словотвір, морфологія, синтаксис, стилістика). – Режим доступу : <http://www.mova.info/>
6. Освітньо-інформаційний ресурс «Український центр». В розділі «Українська бібліотека» – електронні книги українською мовою, наукові праці, біографії, статті, народна творчість. – Режим доступу : <http://www.ukrcenter.com>
7. Сайт «Cybermova». Посилання на ресурси і програми, присвячені українській мові. Розмаїття українських словників та інших ресурсів для перекладу, навчання в мережі Інтернет. – Режим доступу : <http://cybermova.com/index.ua.htm>
8. Сайт «Український правопис», присвячений мовним питанням. – Режим доступу : <http://pravopys.vlada.kiev.ua>
9. Словник українських говірок Карпатського регіону: пояснення та походження слів [Електронний ресурс] / Укл. Д. П. Савчук; Передмова М. Д. Павлюка. – Київ; Косів: Писаний Камінь, 2012. – 154 с. – Режим доступу : <http://www.twirpx.com/file/1245614/>
10. Словник української мови Бориса Грінченка – Режим доступу : <http://hrinchenko.com/>
11. Словники України – Режим доступу : <http://lcorp.ulif.org.ua/dictua>
12. Словник.net – Режим доступу : <http://www.slovnyk.net>
13. Словник іншомовних слів (Metaseek) – Режим доступу : <http://www.pcdigest.net/ures/book/sis.shtml>
14. Російсько-український (академічний) словник (1924 – 33 рр.) – Режим доступу : <http://r2u.org.ua/>
15. Російсько-український словник сталих виразів [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://stalivyrazy.org.ua>
16. <http://dict.linux.org.ua/>

17. Українська мова. Енциклопедія [Електронний ресурс]. – К., 2000. – Режим доступу : <http://izbornyk.org.ua/ukrmova/um.htm>
18. Український правопис [Електронний ресурс] / Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України, Ін-т укр. мови НАН України. – К. : Наук.думка, 2007. – 288 с. <http://www.madslinger.com/mova/pravopys-2007>
19. Український правопис. – К. : Наук.думка, 2015. – Режим доступу : <http://izbornyk.org.ua/pravopys/pravopys2015.htm>
20. Українська мова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrainskamova.narod.ru>
21. Шило Г. Наддністрянський регіональний словник. – Львів – Нью-Йорк, 2008. – Режим доступу : <http://www.twirpx.com/file/793175/>
22. Українська мова. Енциклопедія. – К., 2000. <http://izbornyk.org.ua/ukrmova/um.htm>
23. Український правопис-2015 <http://izbornyk.org.ua/pravopys/pravopys2015.htm>
24. Український правопис / Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України, Ін-т укр. мови НАН України. — К. : Наук.думка, 2007. — 288 с. <http://www.madslinger.com/mova/pravopys-2007>
25. Українська мова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrainskamova.narod.ru>
26. Словники України <http://lcorp.ulif.org.ua/dictua>
27. Словник.net <http://www.slovnyk.net>
28. Російсько-український словник сталих виразів <http://stalivyrazy.org.ua>
30. Багатомовний словник (перекладний) <http://www.slovnyk.org>

**4. Форма підсумкового контролю успішності навчання:** Граматика української мови (Основні поняття граматики; морфонологія; словотвір; морфологія: іменні частини мови): залік (3 семестр);

Морфологія (дієслово, прислівник, станівник, модальник, службові частини мови, вигук): іспит (4 семестр).

**5. Засоби діагностики успішності навчання:** Комплексна діагностика знань, умінь і навичок студентів з дисципліни «Сучасна українська літературна мова» здійснюється на основі результатів проведення поточного й підсумкового контролю знань (КР).

Завданням поточного контролю є систематична перевірка розуміння та засвоєння програмового матеріалу, виконання практичних, лабораторних робіт, уміння самостійно опрацьовувати тексти, складати конспект рекомендованої літератури, написання і захист реферату, здатності публічно чи письмово представляти певний матеріал.